

V I E N Y B Ė

1886 DEIMANTINIAI METAI 1961

75 M. 4 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn 7, N. Y.

1961 M. SAUSIO (JANUARY) 27 D.

Telefonas:
APplegate 7-7257

KAINA 15 C.

J. Tysliavas, Jr. nuotrauka.

Vaclovo Sidzikausko vadovaujamas Pavergtųjų Europos Tautų Seimas praeitą pirmadienį Carnegie Endowment salėje, New Yorke, efektingai paminėjo septynerių metų sukaktį nuo tos dienos, kai 22,000 Kinijos ir Korėjos belaisvių atsiskė grįžti į savo komunistų pavergtus gimtuosius kraštus. Tuo metu buvo paminėta Azijos Tautų Laisvės Diena. Nuotraukoje: (kalba) dr. Aureliano Sanchez Arango, buvęs Kubos užsienio ir švietimo ministras ir Vaclovas Sidzikauskas, Pavergtųjų Europos Tautų Seimo ir Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkas, vadovavęs tam posėdžiui.

PO INAUGURACIJOS IŠKILMIŲ...

Antanas J. Varnas

Žvilgsnis į inauguracijos iškilmes Washingtono.

Kadangi daugelis prezidento inauguracijos iškilmių buvo televiziuota, tai aš čia pasistengsiu trumpai atpasakoti išpuščius tik iš tų pobūvių, kurie nebuvo rodomi televizijoje. O tokių pobūvių, įvykusių po inauguracijos, kur dalyvavo nuo kelių dešimčių iki kelių šimtų svečių, Washingtono buvo gana daug.

Programinėse iškilmėse svečiai buvo skaičiuojami tūkstančiais. Tokioje minioje, žinoma, su nieku negalėjai nei susitikti, nei pasikalbėti. Todėl vadinami privatus pobūviai buvo ruošiami tam, kad galėtum susitikti su pageidaujama žmonių.

Vienas iš tokių pobūvių arba priešpiečių buvo suruoštas tautinių grupių komiteto, turėjusio tikslo atsisveikinti su senatorium Green iš Rhode Island. Senatorius Green yra komiteto steigėjas ir ilgametis jo pirmininkas. Dabartinis komiteto pirmininkas, buvęs Michigano gubernatorius Williams yra ministras Afrikos reikalams.

Šiuose priešpiečiuose dalyvavo apie 50 asmenų, jų tarpe — naujasis valstybės sekretorius Dean Rusk. Verta pažymėti, kad Rusk savo kalboje labai šiltai atsiliepė apie tautinių grupių spaudą ir bendrai apie tautinių

grupių komiteto veiklą. Iki šiol dar nė vienas iš valstybės sekretorių taip palankiai nekalbėjo apie tautinių grupių veiklą Amerikoje, kaip Rusk.

Vėliau gubernatorius Williams perstatė garbės svečius, kurių tarpe buvo New Jersey gubernatorius Meyner, senatoriai Sparkman ir Pastore, kongresmanas Anfuso iš Brooklyno, valstybės departamento protokolo šefas A. B. Duke su žmona, buvęs gubernatorius Harriman ir kiti. Iš lietuvių pusės buvo perstatyti dr. P. Grigaitis, A. Ustinauskas, M. Kižytė ir šių žodžių autorius.

Paskiau gubernatorius Williams įteikė senatoriui Green tautinių grupių dovanas. Tai buvo simboliškos dovanos: smulkūs pinigai su senatoriaus gimimo data (1867) ir t.t. Kadangi senatorius labai mėgsta vaikščioti, tai jam buvo padovanota žingsnių skaitiklis, laiko matuotojas (kalbant su svečiais) ir kišeninis pečiukas rankoms pašildyti... Senatorius Green padėkojo už pobūvį, kuris jam buvo staigmena. Taip pat už dovanas, kurias šis 93 metų amžiaus politikas su dideliu stropumu išvyniojo. Po šių priešpiečių, daug kas iš svečių nu-

skubėjo į gubernatorių priėmimą, kur buvo daugiau kaip 3,000 svečių.

Protokolo šefo A. B. Duke suruoštamame priėmime, kuris įvyko viename restorane su baru, atsilankė apie pora šimtų svečių. Čia vėl atsilankė Dean Rusk, New Yorke meras R. Wagneris, partijos veikėjai, gubernatoriai ir senatoriai. Vyrai buvo frakuose, moterys ilgose suknišose. Čia buvo progos susipažinti ir pasikalbėti su daugeliu senatorių ir bendrai politikos veikėjais iš įvairių valstybių.

Apie 9 val. vakare gubernatorius Williams visus pakvietė važiuoti į didįjį balių, įvykusį Armory salėje. Turiu pasakyti, kad kelionė buvo gana sunki, nes užpustytomis ir įstrigusiais automobiliais užblokuotomis gatvėmis važiuoti tūkstančiai mašinų. Mes atvykome kartu su prezidentu, Kennedy, žinoma, neturėjo bėdos patekti salę. Bet mes... Patekome minios spūstį, ir praėjo nemažai laiko, iki atsiradome salėje — toje jūroje žmonių, kurių buvo 15,000...

A. Varno nuotrauka. Dešinėje: Žmonių jūra Inauguracijos iškilmėse.

DABAR

Juozas Tysliava

Naujojo Jungtinių Amerikos Valstybių prezidento John F. Kennedy inauguracijos iškilmėse buvo visko su kaupu: sniego, šalčio, žodžių, maldų ir poezijos.

Taip, net poezijos, kurią skaitė trisdešimt penktojo prezidento garbei Robert Frost — savo pavarde įsmeiginęs šaltį, sniegu užklojusį Ameriką nuo Maine iki Floridos.

Bet vieno dalyko tose Washingtono iškilmėse, deja, nebuvo, tai — indėno, kuris greta keturių konfesijų atstovų, atidavusių žodžių duoklę TAM PAČIAM DIEVUI TAME PAČIAME DANGUJE, savo mašgarspalvėje erelio plunksnų regalijoje, būtų buvęs gražiausia gėle inauguracijos ceremonijų vainike.

Už tai Kennedy kalba, "that the torch has been passed to a new generation of Americans — born in this century", apie ką buvo rašyta ir praeitos savaitės Vienybėje, nuskambėjo naujos politinės evangelijos gaida.

Nors, anot Kennedy, politikos painiavų neišnarplioti nei per šimtą, nei tūkstantį dienų, toje kalboje galėjai girdėti balsą kartos — gimusios šiame šimtmetyje, bet jau spėjusios užsigrūdinti kovoje dėl geresnio pasaulio.

Britanijos Darbo partijos vadas Hugh Gaitskell, praeitą šeštadienį kalbėdamas iš vienos NBC televizijos programos, pareiškė, kad nuolatinis komunistinės Kinijos stiprėjimas neleidžia ramiai miegoti ir Chruščiovui Kremliuje. Jis mano, kad jau netoli tas laikas, kada ši beveik 700 milijonų gyventojų šalis neišvengiamai turės būti priimta į Jungtinių Tautų tarpą.

Anot Gaitskello, kinų civilizacija jau buvo keleta tūkstančių metų senumo, kada apie rusų buvimą pasaulyje dar niekas nežinojo.

Tai tiesa, kuri, žinoma, tinka ir patiems britams...

Beje, mūsų jėzuitai Chicagoje, kurie savo Jaunimo Centre mėgsta statyti paminklus, neturėtų pamiršti ir vieno iš savo pradininkų, būtent, tėvo Andriaus Rudaminos, kuris šešiolikto šimtmečio pradžioje darbavosi Kinijoje, ten mirė ir buvo palaidotas jo paties pastatytoje koplyčioje (Tochewfu mieste) kur tebėra toks kinų ir lietuvių kalbomis įrašas:

"Tėvas Andrius Rudamina, Lietuvoje gimęs kunigas, atvyko į Kinų karalystę Evangelijos skelbti. Čia pat penkis metus pasidarbavęs, mirė 1631 m. rugsėjo 5 d."

Taigi, santykiuose su kinais, lietuviai taip pat ne iš paskutiniųjų...

Siemet sukanka 80 metų, kai sulietuvėjęs vokiečių filologijos daktaras Georg Zauerwein parašė "Lietuviais mes esame gimę".

Nežinia kada dr. Jurgis Zauerweinas išmoko lietuviškai, bet dar prieš AUSRŌS pasirodymą, 1879 m. gruodžio 2 d., Lietuviškoje Cetungoje buvo išspausdintos jo eilės "Girėno sveikinimas po ilgos kelionės".

Taip mūsų literatūroje atsirado Girėnas, kartus su dr. J. Basanavičium ir kitais ano meto Lietuvos švietėjais, rašęs AUSRAI ir, reikia pasakyti, nebuvęs silpnesnis už kitus to laikraščio bendradarbius.

Gindamas lietuvių teises Prūsiose, dr. J. Zauerweinas kartą net mėgino politikuoti — Tilžės ir Pakalnės valsčiuose kandidavo į Vokietijos parlamentą. Nebuvo išrinktas, nes rinkimuose tegavo 3,392 balsus... Nusivylęs, išvyko į Norvegiją. Bet ir iš ten jis rašinėdavo, teiraudamasis:

"Kodėl jūs tikt nerūpinatės už savo tautą, už savo giminę? Kodėl jūs tikt nenorite likti lietuviais?"

Nenuostabu, kad dr. J. Zauerweinui mirus, vokiečių tautininkų Tilžės Keleivis jį palydėjo tokiais žodžiais:

"Mes todėl tikt apie jį tegalime sakyti: viens neprietelis menkiaus"...

(Nukelta į 4 psl.)

Lietuviai Kalifornijoje

Vladas Bakūnas

SVEČIUOSE PAS SAN FRANCISCO LIETUVIUS

Los Angeles lietuvių dramų mėgėjų sambūris, neseniai pataikinęs vietinei Lietuvių Bendruomenės apylinkėi su G. Veličkos veikalu "Minija vėl išsiliejo", dabar vėl ruošiasi didėlen tarkan — šį kartą net už 500 mylių, padėti San Francisco Lietuviams atšvęsti Vasario 16 minėjimą, kurį vasario 18 d. rengia San Francisco Lietuvių B-nės apylinkė.

Sambūris jau kuris laikas repetuoja P. J. Naumiestiško veikalą "Balsusis Birželis", kuriame vaidina: V. ir E. Dovydaičiai, V. Gilyis, J. Pėterienė, D. Vebeliūnaitė, J. Šiupinys ir režisierius (kuris kartu ir vaidina) J. Kaributas.

San Francisco ir apylinkėse gyvena apie 300 — 400 lietuvių, kurių dauguma senoji karta. Naujųjų atėvių yra labai nedaug (manoma apie 20 šeimų), bet ir iš jų tik labai maža dalis išjungė į visuomeninę veiklą, kuri iki šiol žymiau nepasireiškė. Kaip visuomeninio pasyvumo pavyzdį galima pastebėti aplinkybę, kad iš tokio didelio skaičiaus lietuvių negalima suorganizuoti net dviejų organizacijų paskirų valdybų: Lietuvių Bendruomenės ir BALFo skyriaus valdybas sudaro tie patys žmonės. Lietuvių B-nė ten turi vos 20 narių, kurių tie patys, turbūt, yra ir BALFo nariai. Bendruomenės valdybą sudaro: kun. V. Pavalkis, A. Pranyš, Zaborškievič, J. Gudelis ir J. Nainys.

San Francisco apylinkės ribose gyvena visa eilė gana stambių lietuvių intelektualų — labai žinomomis pavardėmis — bet jų lietuviškoje veikloje nesimato. Dramos mėgėjų sambūrio lėvyka į San Francisco, galbūt, suindomins tenykščius lie-

tuvius savomis organizacijomis ir suteiks naujų jėgų talkai tiems, kurie iki šiol lietuviškam darbui skyrė tiek daug savo laiko, darbo ir išteklių.

Amerikos Lietuvių Tarybos Los Angeles skyrius šiemet Vasario 16 minėjimą (vasario 18 d. šv. Kazimiero parapijos salėje) rengia kitokį, negu iki šiol buvo įprasta, būtent, be prakalbų. Bus meninė programa su parapijos choru, solistais. Minėjimo atidaromąjį žodį tars ALTOs pirm-kas Jodelė ir daugiau, be svetimtaučių svečių sveikinimų, jokių kalbų nebus. Iki šiol "pagrindiniai" kalbėtojai būdavo iš Čikagos ar New Yorko.

Neseniai įsteigtas Los Angeles lietuvių kultūros klubas vasario 4 d. lietuvių namuose rengia paskaitą, kurią skaitys dailininkas Vl. Vaitiekūnas tema "Abstraktinio meno priežastingumas". Pradžią 6 val. 30 min. Klubas valdyba neseniai pasiskirstė pareigomis, atsiskaidami kai kurių organizacijų uniforminių titulių. Dabar valdyboje nėra nei sekretoriaus, nei išdinininko. Valdyboje yra penki: pirmininkas J. Gilauda ir keturi vicepirmininkai — V. Barmentienė, D. Karaliūtė, E. Arbas ir R. Bureika.

Los Angeles BALFo skyrius sausio 29 d. parapijos salėje šaukia metinį susirinkimą. Praėjusių metų skyriaus veiklai vadovavo tokios sudėties valdyba: Al. Dabšys (pirm.), P. Raulnaitienė, S. Sakienė, A. Razuotis, J. Mirkus, V. Pažiūra.

Skautų balių, Larchmont salėje, sausio 28 d. 7 val. vak.

rengia Los Angeles skautų tėvų komitetas, kurio pirmininku yra F. Karalius ir nariais: V. Sakalauskas, Tomkus, V. Tamulaitis, O. Balsienė ir V. Staldininkas.

Pašokti linkusi ir Bendruomenė, jau antrąjį iš eilės kaukių balių rengianti vasario 11 d. (šeštadienį) St. Nicholas salėje, 2300 W. 3rd St. Perna metais Bendruomenės surengtas pirmasis kaukių balius praėjo labai gražiai. Laukiama, kad šiemet pasisekimas bus dar geresnis. Už tris geriausias kaukes bus skirta premijos. Gros Krafo orkestras. Pusė balius pelno skiriama šeštadienei lietuvių mokyklai.

Antrame lietuvių demokratų klubo susirinkime pasireiškė gana aštrus nuomonų skirtumas dėl paties klubo esmės ir lietuviškumo. Paašškėjo, pagal pirmininko pranešimą, kad partija nesutinkanti klubui duoti lietuvių demokratų klubo vardą, kad jo durys turi būti atdaros bet kokios tautybės demokratui.

Prieš tai gana aštriai pasisakė keli jaunesnės kartos imigrantų klubo nariai, lygiai kaip ir prieš susirinkimų vedimą anglų kalba.

Negausus susirinkimas, parinko ir keistoką klubui vardą: "Baltijos demokratų klubas". Nors susirinkime kalbėta apie klubo augimą, bet jau dabar gaunasi įspūdis, kad ženglama atgal. Valdyba šaukdama susirinkimą, nesugebėjo sueti į kontaktą net su klubo propagandos komisija, kuri galėjo apie tai paskelbti platesnei visuomenei ir kviešti į susirinkimą labai daug demokratine veikla besidominčių lietuvių.

Po šitokios pradžios vargiai ar begalima laukti bet kokio pasisekimo...

Lietuvių namų bendrovės akcininkai sausio 22 d. buvo susirinkę aptarti b-vės reikalus. Dalyvavo apie 70 akcininkų, kurie gyvai aptarė einamuosius reikalus ir davė pasiūlymų atlikties planams. Susirinkimui pirmininkavo b-vės direktorių tarybos pirmininkas J. Uždavinys, sekretoriavo J. Andrius.

PRIMENAME, KAD IŠ Š. M. VASARIO 10 D. KIEKVIENAS SKAITYTOJAS DAR GALI UŽPRENUMERuoti VIENYBĘ 1961 metams savo draugui ar artimajam UŽ DU DOLERIUS.

Tai simboliška nuolaida, atsimeinant tuos laikus, kai Vienybės metinė prenumerata buvo du dol. Į metus, o lietuvis darbininkas anglų kasyklose teuzdirbdavo tris dolerius savaitėje...

N. J. lietuvių draugijoms

New Jersey Lietuvių Taryba sausio 29 d. 3 val. po pietų šaukia draugijų ir klubų atstovų metinį suvažiavimą Lietuvių Katalikų Bendruomenės Centro patalpose, 6 Davis Ave., Kearny, N. J.

Darbotvarkėje svarbūs reikalai: naujos valdybos rinkimai, Lietuvos Nepriklausomybės mūšio lėvyka ir kt.

Draugijų ir klubų pirmininkai ar jų įgalioti asmenys prašomi būtinai į šį suvažiavimą atvykti. Būkime vieningi ir drausmingi nes mūsų kova dar nebaigta. Būdėkime ir visomis priemonėmis kovokime dėl Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomybės.

Andr. Salvest,
N. J. Liet. Tarybos pirm.
Vl. Dilis, sekretorius

NADAS RASTENIS ŠVENČIA 70 METŲ SUKAKTĮ

NADAS RASTENIS su žmona Jule, gimusia (Baltrukonyte) Clevelando. Nadas Rastenis gimęs 1891 m. sausio 17 d. Stagalnuose, Linkmenų valsčiuje, Švenčionių apskrityje. Į Ameriką atvyko 1911 m. liepos 14 d. Tuo būdu šiemet Nadiui Rasteniu sukanka 70 metų amžiaus ir 50 metų kai gyvena Amerikoje. Lietuvių kalba Nadas Rastenis yra parąšęs ir išleids pozicijos, taip pat išvertęs į anglų kalbą A. Baranauško "Anykščių Šilėi" ir K. Donelaičio "Metus". Nadas, kaip ir jo žmona, yra Vienybės bendradarbiai. Rastenis yra žinomas advokatas Baltimorėje.

L. Briedžio nuotrauka

Klaipėdos krašto prie Lietuvos prisijungimo - 1923 m. sausio 15 d. sukakties minėjimo Los Angeles rengėjai: iš k. į d. K. Liaudanskas - tvarkęs minėjimo ūkinę dalį, Alg. Glazė - skaityęs paskaitą apie Klaipėdą ir Mažąją Lietuvą, solistė L. Zaikienė - padainavusi keletą dainų, muz. A. Narbutas - paruošęs dainas ir akomponavęs solistei ir Vl. Bakūnas - pravedęs minėjimo programą.

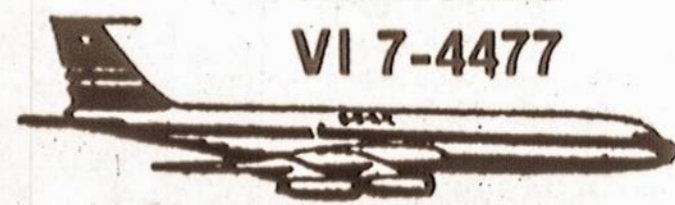
L. Briedžio nuotrauka

Po oficialiosios Klaipėdos minėjimo dalies, klaipėdiškių senų papročiu - laisvas subuvimas su alučiu ir dainomis. Dalis dainuojančių svečių. Prie piano - V. Gilyis, toliau stovintieji iš k. į d.: V. Bakūnas, G. Velička, L. Zaikienė, A. Glazė, H. Plėvė, P. Zaronskis, D. Na Mitkienė, J. Šiupinys, A. Glazė, Puikūnienė, H. Kristaponis, J. Glazė, V. Glazė ir už jo pusiau veidu matosi J. Pauperas, Jr.

Joseph Andrusis TRAVEL BUREAU

87-09 Jamaica Avenue Woodhaven, 21, N. Y.

Telefonas VI 7-4477

BILIETAI PARDUODAMI visomis susisiekiimo priemonėmis į visas pasaulio vietas

PERKANT - PARDUODANT NAMUS AR IŠNUOMOJANT BUTUS, APDRAUDOS, federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausių kitais reikalais, kreipkitės

HAVEN REALTY & INSURANCE

87-09 JAMAICA AVENUE WOODHAVEN 21, N. Y. TEL. VIRGINIA 7-4477
Kasdien nuo 9 val. r. iki 9 v. v. Sekm. nuo 1 v. p. iki 5 v. v.

Lietuviškoje Chicagoje

Pagerbtas profesorius dailininkas A. Varnas

Prof. dail. A. Varnas sausio 2 d. minėjo savo gimtadienį. Varno asmenybė yra plati ir šakota, ir didelę jos dalį užėmė pedagoginis darbas, todėl A. L. Montessori d-ja sausio 11 d. suruošė kuklų pagerbimą savo Garbės Nariui prof. dail. A. Varnui. Be pačios draugijos, jį sveikino prof. V. Tumėnienė, kun. J. Kubilius S. J., prof. P. Čepėnas, J. Tamulis ir muz. J. Bertulis. Pagerbimą vedė St. Semėnienė, Draugo "Moterys gyvenimo" skyriaus redaktorė. Prof. dail. A. Varnas — lietuviybė — Montessori Sąjūdis — skaitė D. Petrutytė, iškel-dama dail. A. Varno didelius nuopelnus lietuviybei ir montessoriniam sąjūdžiui tiek Lietuvoje, tiek išsvijoje. Vienas iš didesnių jo darbų yra lietuviškos gramatikos pritaikymas montessorinei mokyklai, be to, jis yra padaręs vertinus tomis pat temomis ir 1937 m. Kopenhagoje Tarpt. Montessori Kongrese skaitė savo studiją "Plešimo vaidmuo priešmokykliniame amžiuje", už kurią gavo garbės pažymėjimą. D. Petrutytė paskaitė ištrauką iš tos studijos.

Prof. dail. A. Varnas, atsidėkodamas už sveikinimus, pa-brėžė: "Jei Dievas man būtų davęs nors truputį gabumų valdyti plunksną, kaip aš valdau teptuką, šiandien niekas mano paveikslų nematytų, nes savo gyvenimą būčiau pašventęs pedagogikai".

Prof. dail. R. Varnas dar ir šiandien aktyviai dalyvauja visame lietuviškame gyvenime.

Po oficialios dalies svečiai buvo pavalšinti ir Jubiliatui sugledota ilgiausių metų. Tuo pačiu metu buvo surengta vaikų piešinių paroda.

V. Juknevičiaus nuotrauka

PROF. DAIL. AD. VARNAS Kalėdų senelio arba vaidilos vaidmenyje sausio 2 d. Vaikų Auklėjimo Židinėlį lankantiems vaikams ir svečiams suruošoje Kalėdų egltėje, Chicagoje. Anot Vienybės korespondento, "Vaidilį lydėjo piemenėlis iš Lietuvos laukų, padėdamas seneliui nešti dovanas ir kankles, kuriomis pritardamas senelis padainavo kelias dainas." Vaikai, atsidėkodami seneliui, taip pat padainavo, padėklavo ir pašoko. Vaikų Auklėjimo Židinėlį veda M. Varnienė.

Clevelando lietuviai

J. Antanaitis

"TREČIOJI JĖGA" VADOVYBĖJE

Daugelį metų Amerikos Lietuvių Tarybos Clevelando skyriaus vadovybė buvo tvirtos dviejų srovių (katalikų ir valstiečių liaudininkų) koalicijos rankose. Čia pirmininkauja v. liaudininkas J. Daugėla, čia pirmininkavimą perima kr. demokratas L. Leknickas. Ir taip užburtas ratas sukosi be pasikeitimų.

Pernai pavasarį, renkant naują Altos skyriaus valdybą, įprastinė tvarka pasikeitė. Dviejų srovių koalicija atsisakė seno susitarimo, ir pirmininku buvo išrinktas "trečiosios jėgos" atstovas adv. Julius Smetona.

Žinoma, naujas žmogus atėjo ir su kitokiais, negu anksčiau buvo, veiklos metodais. Kai kas net klausė, kodėl ne taip daroma, kaip ligšiol buvo. Įdomu, kad taip klausė žmogus, kuris keliais atvejais skleidė revizionistines mintis Altos veikloje.

Jei ankstybesnį pirmininką jautėsi "kaip namie" lietuviškame veiklos sektoriuje, tai J. Smetona lietuviškas problemas kreipia daugiau į amerikiečių visuomenę.

— Įdomu, kokie gi, Jūsų nuomone, šio meto Altos skyriaus uždaviniai ir veikimo būdai yra svarbiausi — buvo pasiteirauta dabartinio pirmininko.

— Buvau ir esu tokios nuomonės, sako J. Smetona, kad vienas iš svarbiausių Altos veiklos uždavinių yra užmegsti kontaktus su amerikiečių politikais ir tuo pasinaudojant, nuolat kelti pavergtų Europos tautų problemą. Vien tik lietuviškų reikalų kėlimas daugeliui amerikiečių nepatiks, atrodys per

siauras reikalas. Užtat kiekviena proga reikia kelti visų bendrą pavergtų tautų problemą, būtent, sovietinį kolonializmą ir tautų pavergimą. Juo labiau, kad ši problema dabar sutampa ir su JAV politine koncepcija.

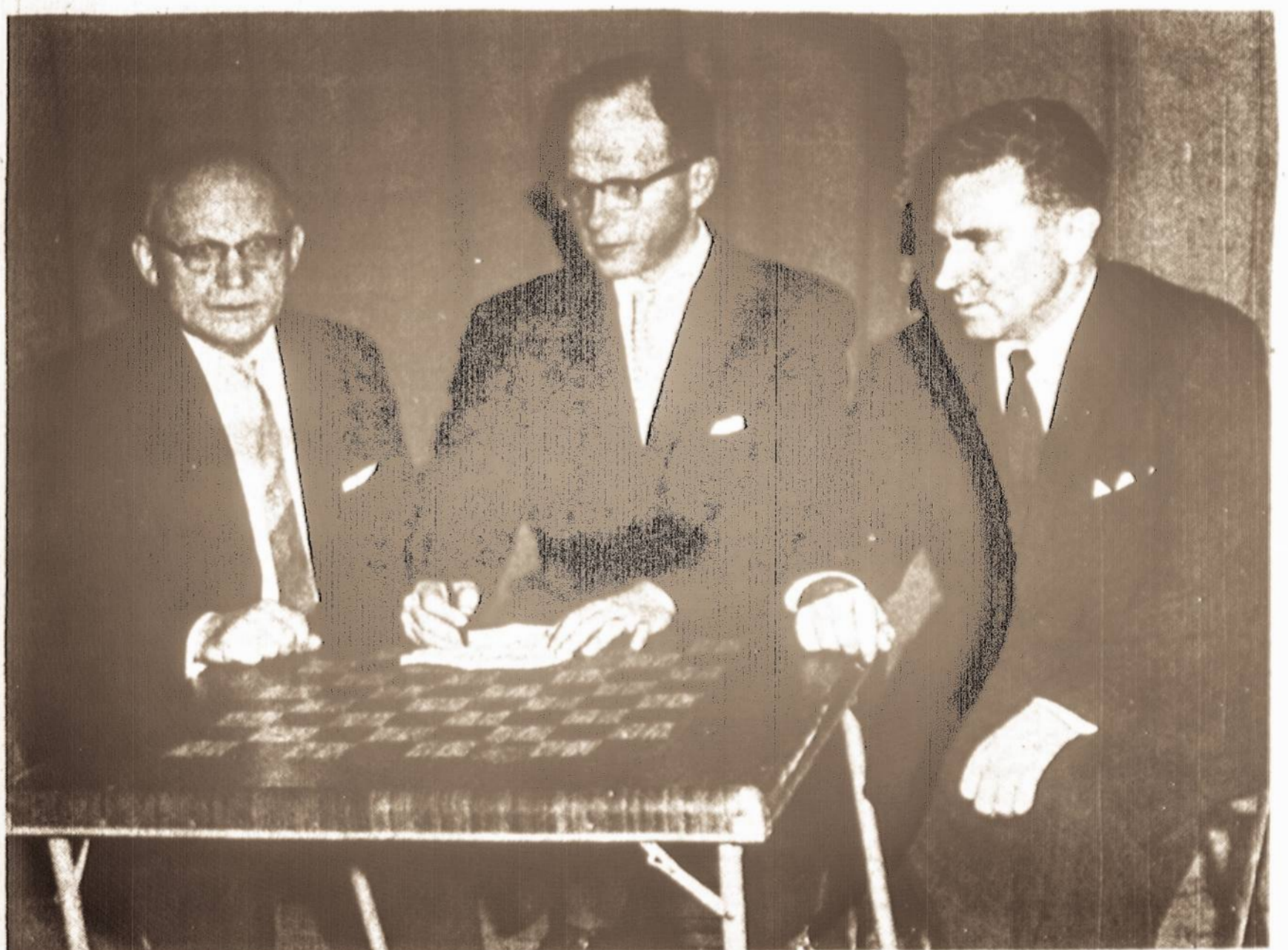
— O ką toje plotmėje nuveikė Clevelando valdyba?

— Sovietų kolonializmo ir pavergtų Europos tautų reikalą Clevelando valdyba pastūntė du memorandumus; 1. JAV atstovui prie Jungtinių Tautų ir 2. Valstybės sekretoriui Ch. Herteiui. Sekretoriaus pavedimu, iš Valstybės departamento gautas atsakymas, kad Tibeto ir Vengrijos pavergimo klausimai tikrai būsią įtrauktas į darbotvarkės programą, o ta proga būsią galima kelti ir Europos tautų pavergimą.

— Bet amerikiečių susidomėjimas ar nesidomėjimas mūsų problemomis labai daug pareina ir nuo mūsų pačių. Amerikiečių politikai yra labai tikslūs ir preciziški. Jie sugeba atskirti, kur reikalingas vertas dėmesio, o kur ne. Kai patys lietuviai negausiai teatsilanko į savo parengimus, tai tą patyrė amerikiečiai, kitą kartą sunkiai bepriprašomi ateiti pas mus su prakalbomis.

Užtat jau bent Vasario 16 minėjime — sako J. Smetona — visi turėtume jausti pareigą ko gausiau dalyvauti.

Beje, šiemet Vasario 16 minėjimą Clevelande Altos sk. rengia vasario 12 d. Šv. Jono kolegijos salėje. Kalbės buvęs ilgametis Clevelando burmistras ir Ohio gubernatorius, o da-

V. Plodžinsko nuotrauka

Naujoji ALT Clevelando skyriaus vadovybė. Iš kairės į dešinę: vicepirmininkas Lionginas Leknickas, pirmininkas adv. Julius Smetona ir nuolatinis sekretorius informacijų reikalams Petras Gruogis.

bar senatorius Frank J. Lausche. Iškilmingos pamaldos, skirtos minėjimui, įvyks Šv. Jono katedroje, kurių metu pamokslą sakys katedros rektorius, pavergtų tautų užtarėjas prel. Richard Walsh. Minėjime kalbą pasakys ir lietuvių atstovas, Vlko pirmininkas dr. A. Trimakas.

— O kaip būdavo seniau Vasario 16 minėjimuose, ar buvo kviečiami į žymesni amerikiečių ir lietuvių kalbėtojai — buvo paklaustas buvęs Clevelando skyriaus pirmininkas ir nuolatinis valdybos veikėjas nuo 1956 m., Lionginas Leknickas.

— Taip, buvo kviečiami. Buvusiuose minėjimuose kalbėjo J. Matulionis, Balkūnas Sidzi-kauskas ir kt. Buvu kviečiami ir amerikiečių veikėjai, bet ne

visada garsenybės atvykdavo. Pavyzdžiui, seniau pakviestas tas pats F. J. Lausche, atsiuntė tik savo sekretorių... Taigi, ne viskas nuo musu priklausė.

L. Leknickas labai vertina dabartinę Altos Clevelando sk. vadovybės asmeninę sudėtį. Esą beveik tie patys žmonės, išskyrus mažus pasikeitimus, vadovybėje dirbo ir tebedirba eilę metų. Keitėsi asmenys, bet nesikeitė jų nuosirdus noras pasidarbuoti Altos, o tuo pačiu ir visų lietuvių labui. Kiti gi, nors dėl kokių nors priežasčių ir neįėję į valdybą, kaip pav. pernai A. Augustinavičienė, bet paprašyta talkinti, nuosirdžiai atlieka jai pavestas Altos sk. pareigas tautybių komitete. O štai judrusis Petras Gruogis

rūpestingai atlieka tas pačias sekretoriaus informacijos reikalams pareigas nuo 1955 metų. Vadovybėn yra įtraukta ir jaunosios kartos atstovė. Tai N. Kersnauskaitė, su amerikiečiais ir kitomis tautybėmis santykių palaikymo reikalams. Kiti valdybos nariai: vicepirmininkai — K. Žiedonis, V. Januškis ir L. Leknickas, protokolų sekretorius V. Kasakaitis, išdinin-kas J. Dobrovolskis, finansų sekretorius Ed. Steponavičius ir J. Daugėla ryšiams su kitomis tautybėmis.

A. Landsbergio dramos "Penki stulpai turgaus aikštėje" premjera anglų kalba statoma vasario 3 Chicagos Community Theatre.

VIENYBĖ

1886 DEIMANTINIAI METAI 1961

192 Highland Boulevard, Brooklyn 7, N. Y.
Telefonas: APplegate 7-7257

Dabar

(Atkelta iš 1 psl.)

Ryšium su bėsiartinančia Kristijono Donelaičio gimimo 250 metų sukaktimi, Vilniaus LITERATŪRA IR MENAS sausio 14 dienos numeryje (3) rašo:

"... Lazdynėlių kaimvietėje, kur prieš pustrėčio šimto metų stovėjo poeto gimtinis namas, numatoma pastatyti paminklinį akmenį, apšodinti parką ažuolais ir sutvarkyti lankytojųs privažiavimą".

Toliau tas "Lietuvos TSR Rašytojų Sąjungos savaitraštis" praneša, kad "vienas didžiausių darbų bus restauruoti Donelaičio statytą Tolminkiemio bažnyčią, kleboniją, kurios buvo paliestos praeito karo, ir įrengti Tolminkiemyje K. Donelaičio literatūrinį — memorialinį muziejų."

Neatrodo, kad tai būtų svajonė, nes LITERATŪRA IR MENAS rašo, kad "architektų grupė ... jau baigia paruošti pastatų restauravimo projektą". Be to, savaitraštis praneša:

"Kultūros ministerija šiomis dienomis sudarys komisiją, kuriai bus pavesta surinkti visą galimą medžiagą K. Donelaičio gyvenimo, kūrybos ir jo raštų leidinių ekspozicijai paruošti, o taip pat aštuoniolikto amžiaus istoriniam — baudžiaviniam gyvenimo fonui Rytprūsiose pavalzduoti."

Mes būtume savo gimtojo krašto nenaudėliai, jeigu sakytume, kad sumanymas "atšviežinti" lietuvių literatūros pradininko Kristijono Donelaičio atminimą yra smerktinas.

Bet ar jūs, LITERATŪROS IR MENO redaktorai, atsimenate, ką Salomėja Nėris dainavo apie Donelaičio tėviškę?

Tai buvo 1943 metais, kai poetė atsidūrusi Maskvoje, ilgėjosi savo gimtosios paprūsės ir jos derlingų lygumų, nusidriekusių į vakarus nuo Alvito, Virbalto ir Eitkūnų... Tada ji, lyg nujausdama, kad ateis išalkusi rusų kaimenė ir minte sumindžios Tilžę su Stalupėnais, Gumbinę su Įsrūčiu, dainavo:

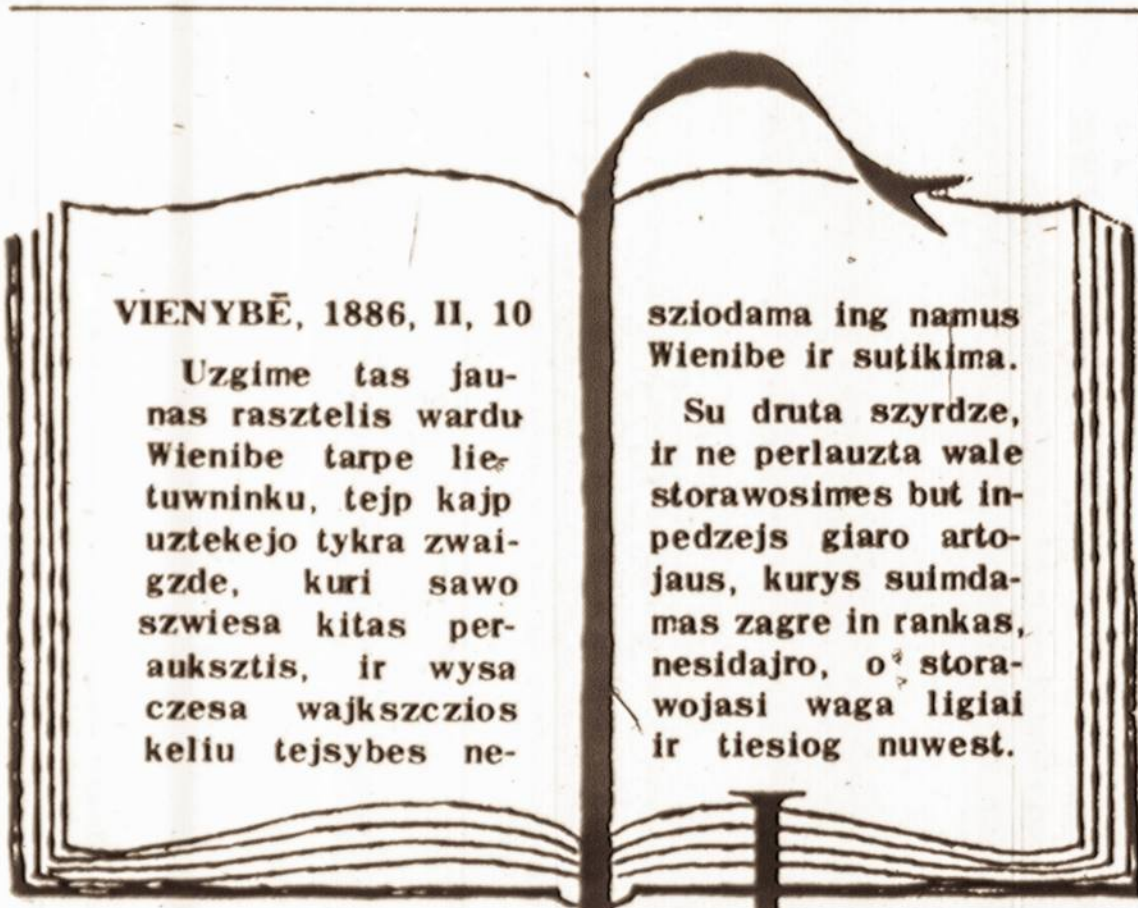
"Amžiais trypė vokiečiai tą kraštą
Ir į grendimą sumindė jį tvirtai,
Mums gyvi teliko Donelaičio raštai,
Skambūs dar lietuviški varda!."

Dabar jūs ten mėginatė prikelti iš kapų Donelaičio tėviškę...

Tai gerai. Tai labai gerai. Bet pasakykite, draugai, kaip dabar jūsų "draugai" vadina Lazdynėlius ir Tolminkiemį, jeigu jie savo imperijos žemėlapyje, plačiame kaip oda jaučio "sukaliningradino" net Karaliaučių?...

Neveltui Salomėja Nėris rūpinos "Prūsų Lietuva, kur miega Mantas, kur palaidota narsi tauta".

Senųjų prūsų krauju vokiečių rašytai istorijai rusai padėjo tašką.

VIENYBĖ, 1886, II, 10

Uzgime tas jaunas rasztelis wardu Wienibe tarpe lietuwninku, tejp kajp uztekejo tykra zwai-gzde, kuri sawo szwiesa kitas per-auksztis, ir wysa czesa wajkszczios keliu tejsybes ne-

sziodama ing namus Wienibe ir sutikima.

Su druta szyrdze, ir ne perlauzta wale stowawosimes but inpedzejs giaro arto-jaus, kurys suidma-mas zagre in rankas, nesidajro, o stow-wojasi waga ligial ir tiesiog nuwest.

Iš praeities
Tavo sūnūs...

APPRABATA

No pasyrodimu swietuj ga-zietos wardu WIENIBE iki paskutiniam numeruj skaj-czeu uwoznaj, o radlas gra-žlius pamokinimus o nieko prieszyngo wiera) Katali-kiskzaj, duodu apprabata ir noriu idant kožna familija lietuwiszka skajtytu.

Kunigas A. WARNAGIRIS

Pasyskubinkite uzmokete uz WIENIBE ba del tu ka neužmokejo, bus no pirmo atejnanczio menesio sulajki-ta, tegul tasik nesygraudyna.

Isz Kurlandijos raszo, kad tenaj kanecznoj nory invest wysose wietose makoliszka kalba. Estaj ir Latwejlaukia kas tolaus pasydarys.

VIENYBĖ, 1886 m.

DEIMANTINIO FONDO RĖMĖJAI

Inž. Vyt. Vaitūzis	\$100.00
Stamford, Conn.	
J. Liaukus	50.00
Brooklyn, N. Y.	
M. Dausevičia	25.00
Brooklyn, N. Y.	
J. Mikuckis	20.00
Baltimore, Md.	
Vincent B. Archis	10.00
Long Beach, Calif.	
A. J. Varnas	10.00
Flushing, N. Y.	
M. Bulka	10.00
Brooklyn, N. Y.	
P. Savolskis	5.00
W. Homestead, Pa.	

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame.

J. Tysliavos, Jr. nuotrauka
Pavergtųjų Europos Tautų Seimo pirmininkas Vaclovas Sidzikauskas (kalba). Greta jo sėdi buvęs Kubos užsienio reikalų ministeris dr. P. S. Arango ir kiti kalbėjusieji tame Azijos Tautų Laisvės Dienai paminėti posėdyje.

Vasario Šešioliktajai artėjant

Greitai sukaks 43 metai, kai Vilniuje, istorinėje Lietuvos sostinėje, buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė. Šią istorinį įvykį mes, Amerikos lietuviai, paminėsime masiniais susirinkimais, kalbomis, rezoliucijomis ir aukomis Lietuvos laisvinimo reikalams.

Šių metų minėjimai bus reikšmingesni, negu kitais metais, jei mes tinkamai jiems pasiruošime, turėdami prieš akis esamąją tarptautinę padėtį.

Maskvos ir Peipingo vadovaujamos komunistų jėgos, atvirai siekdamos palmti savo valdžion pasaulį, jau įsibrovė į Artimuosius Rytus, į negrų šalis Afrikoje ir į Lotynų Ameriką. Komunistai kursto, remdami ginklais ir propaganda, pilietinius karus Konge ir Laose.

Vakarams gresia pavojus netekti įtakos srityse, kuriose jie anksčiau dominavo. Daugelis neutralių, naujų ir tarptautinėje politikoje neapsisprendusių valstybių gali nukrypti prieš mūsų pusę, — kas sudarytų rimtą grėsmę didžiųjų demokratijų gyvybei ir visos laisvosios žmonijos ateičiai.

To akivaizdoje, Vakarų tautos, per eilę metų ieškojusios kello į susitaikymą su raudonaisiais despotais, nepaisydamos pasibalsėtinų skriaudų, kurias jie yra padarę milijonams nekaltų žmonių, šiandien yra priverstos savo nusistatymą pakeisti ir vienytis ne "taikingai koegzistencijai", o energingai kovai su agresoriais.

Mes, kaip Amerikos piliečiai, ir tie mūsų brėliai ir sesers, kurie rado prieglaudą šioje laisvės šalyje, privalome stoti į tą kovą aiškiu supratimu, kad ji nulems kiekvieno mūsų likimą ir taip pat mūsų gimtojo krašto. Tik Vakarų demokratijų pergalė tegali užtikrinti bolševikų pavergtos Lietuvos išlaisvinimą.

Stengdamiesi įsitvirtinti pasaulio dalyse, kurias per šimtmečius valdė pramoningosios Europos valstybės, Kremliaus tironai pradėjo triukšmingą kampaniją Jungtinėse Tautose prieš "kolonializmą". Jų rezoliucija, įteikta praeitojo rudens sesijoje, bus svarstoma, kai vėl susirinks Generalinė Asamblėja kovo 7 dieną.

Debatai šituo klausimu atidaro progą Vakarams iškelti viešumon komunistų piktadarybes, aršesnes ir už tradicinį senųjų imperijų kolonializmą. Sovietų imperijos valdovai nuogo smurto priemonėmis pavėrgė apie šimtą milijonų žmonių vien tik Europoje, kur seniau buvo nepriklausomos valstybės, pasiekusios aukštesnį kultūros lygį, negu rusai.

Viena tų bolševikinio komunistų aukų yra lietuvių tauta. Mes žinome, kaip baisiai ji

nukentėjo, ir mūsų pareiga atkreipti į tai civilizuoto pasaulio dėmesį.

Minėdami Vasario Šešioliktąją, mes privalome reikalauti, kad, debatuojuojant kolonializmo klausimą Jungtinėse Tautose, būtų apsvaistytas ir Sovietų tironijos slautėjimas Lietuvoje bei kitose Rytų ir Centro Europos šalyse. Šituo būdu mes sustiprinsime demokratinių Vakarų poziciją kovoje su totalitariniu komunistų despotizmu.

Jau seniai laikas Vakarų demokratijoms pereiti iš apsigynimo į puolimą. Kas nediršta pulti, tas negali laimėti pergalės!

Amerikos Lietuvių Taryba ragina visus Amerikos lietuvius, kuriems yra brangi šios šalies laisvė ir kurie getdžia laisvės Lietuvai, gausiai dalyvauti Vasario šešioliktosios minėjimų rengimuose ir vieningai pakelti savo balsą, reikalaujant:

1. kad Jungtinės Valstybės įteiktų Jungtinių Tautų Generalinei Asamblėjai pataisą prie rezoliucijos apie "kolonializmą", apimančią ir Rytų bei Centro Europos šalis;

2. kad Sovietų politika Lietuvoje — tautos žudymo, žmonių išnaudojimo ir jų turtų plėšimo — būtų pasmerkiama;

3. kad Sovietų Sąjunga būtų visomis galimomis priemonėmis spaudžiama pasitraukti iš neteisėtai pagrobų žemių ir grąžinti jų gyventojams teisę valdytis pagal laisvo apsisprendimo principą.

Tokio turinio rezoliucijas reikia slūsti JAV prezidentui, valstybės sekretoriui ir Amerikos atstovui Jungtinėse Tautose.

Būkite pasiruošę ir platesnei akcijai, jei Jungtinėse Tautose pavyks iškelti Lietuvos klausimą.

Vasario Šešioliktoji, deja, mums nebėra džiaugsmo diena, nes mūsų gimtąjį kraštą trempla žiaurus okupanto batas. Jos minėjimai tesustiprina mūsų pasiryžimą dirbti ir kovoti, kad Lietuva būtų išlaisvinta.

Šiam reikalui Amerikos Lietuvių Taryba prašo visus aukoti, kiek kas išgali, ir stengtis įvairiais kitokiais būdais sutelkti lėšų.

Visas aukas bei parengimų pajamas prašome slūsti ALT Vykdomajam Komitetui Chicagoje (1739 South Halsted Street).

Būkite vieningi. Nenuleiskite rankų. Turėkite viltį, kad mūsų Tėvynė anksčiau ar vėliau išsivaduos iš komunistų jungo ir kad bus vėl atstatyta nepriklausoma ir demokratinė Lietuvos Respublika!

ALT Vykdomasis Komitetas
L. ŠIMUTIS, pirmininkas
E. BARTKUS, vicepirmininkas
Dr. P. GRIGAITIS, sekretorius
M. VAIDYLA, išdėininkas

TRYS JAV PREZIDENTAI - H. S. Truman, J. F. Kennedy ir D. D. Eisenhower, kuriuos yra traukęs Vienybės fotoreporteris Juozas Tysliavos, Jr.

Taip Kuba atsidėjo Amerikai...

AR MONROE DOKTRINA JAU ATGYVENO SAVO AMŽIŲ?

K. S. Karpius

Kas Amerikai liko daryti, kai Kremliaus ginkluojamas Castro visu įnirtimu plečia revoliuciją visoje Pietų Amerikoje?

Monroe doktriną įvedė penktasis JAV prezidentas James Monroe 1823 metais, kai respublika tebuvo 47 metų amžiaus ir susidėjo iš 27 valstybių. Neturėdama nei 12 milijonų gyventojų, jauna valstybė tada jau drįso pasakyti galingiems Europos valdovams, kad uždaro jiems duris į Vakarų pasaulį!

Prezidentą Monroe tai privertė daryti Pietų Amerikos ispanų ir portugalų judėjimas nusikratyti europiečiais ir steigti ten savo respublikas, ypač, kad pasirodė, kad naujai kurtamų valstybių likimas nėra užtikrintas. Atrodė, kad sutvarkęs savo reikalus Ispanijos karalius, rusų, prancūzų ir austrų valdovų remiamas, gali veržtis tas kolonijas vėl atsiimti.

Monroe doktrinos pagrindas, greta reiškiamų naujai įsi-stelgusioms valstybėms simpatijų, buvo:

(1) JAV laikys nedraugingu aktu bent kokį Europos valstybių kišimąsi ir kenkimą Vakarų pasaulyje įsikūrusioms valstybėms. (2) JAV nesikiš į Europos reikalus, jeigu iš ten nebus Amerikai grasinama, ir (3) Amerikos kontinentai uždaromi Europos valstybėms tęsti čia savo kolonizavimą.

Paskutiniai žodžiai buvo taikomi Rusijai, siekiančiai per Aljaską prasiveržti į Pacifiko kraštus Oregono teritorijoje. Europiečiams toliau veržtis į Pietų Ameriką griežta pasipriešinimą parodė ir galinga Britanija.

Seniau — pasinaudota lazda

Šio šimtmečio pradžioje, kai Kubos išlaisvinimo kovų amerikiečių savanorių vadas pulk. Teodoras Roosevelt (vėliau tapęs prezidentu), turėjo nemalonumų su Meksikos ir kaimyninių salų lotyniškos Amerikos diktatoriškais, jo politika buvo tokia: "Kalbėk mandagiai, bet užpakalyje turėk lazda". Jo prezidentavimu, iki 1909 metų, kovo 4 d., taip pat Tafto ir Wilsono laikais, tokios politikos dėka, vis pavykdavo grąžinti tvarką ir atstatyti taiką. JAV tada buvo apie 100 gyventojų milijonų šalis.

Castro peržengė ir kitas ribas. Didesniam JAV pažeminiui, įsakė suklastoti Kubos istoriją, apkaltinant Ameriką už 1898 metų karą su Ispanija dėl Kubos išlaisvinimo. Kubiečių kovų dėl nepriklausomybės laikotarpiu Ispanijos kariuomenės užimta sala sudarė pavojingą padėtį. Havanos uoste buvo susprogdintas Amerikos karo laivas "Maine" ir su juo kartu žuvo daug jūrininkų.

Fidel Castro

Castro įsakymu, mokyklų vadovėliuose istorijos faktai suklastoti — patys amerikiečiai apkaltinami to laivo paskandinimu, įsieikant pretekstą paskelbti Ispanijai karą. Suklastotame tekste sakoma, kad Kubos gyventojai patys, be Amerikos pagalbos, išsikovojo nepriklausomybę.

Kubą atrado Kolumbas

Tą ilgą Karibų jūros salą atrado Kolumbas 1492 m. spalio 28 d., vos prieš pora savaitių (spalio 12 d.) su trimis laivais atplaukęs į pirmąją vakarų pasaulyje salelę, dabartinių Bahamų grupėje, kurią pavadino San Salvador. Joje nieko ypatingo neradęs, tik laukinius indėnus, išplaukė toliau į pietvakarius, tikėdamas rasti didįjį Rytų Indijų žemyną, pilną visokių gerybių, kurių kiti Europos jūrininkai parsiveždavo, ištaisius mėnesius keliaudami aplink Afriką.

Keliais metais po Kolumbo atradimo, ispanų kolonistai tą salą vadindavo ir Juana, ir Santiago, ir Ave Maria, iki pagaliau priėmė vietos indėnų pavadinimą, Kuba.

1511 metais Kuboje buvo įkurta pirmoji kolonistų sodyba, Baracoa, ir nuo to laiko pradėjo dygti kaimai, miesteliai ir vėliau miestas.

Kuba, kaip ir kitos Vakarų Indijų — kai paaiškėjo, kad Kolumbas surado visai kitą pasaulį, ne Rytų Indijas, — salos buvo vėliau užpildinėjamos jūrų plėšikų, anglų, prancūzų, ir olandų laivynų, mėginusių kurti savo kolonijas.

Stiprus Anglijos laivynas 1762 metais užėmė Havaną, jau išaugusį į didoką miestą. Sumušę ispanus Morro tvirtovėje, anglai netrukus (1763 metais) grąžino tą miestą atgal ispanams už patogesnes jiems Bahamų salas.

Ispanai pasistatė Havanos uoste dar vieną, daug stipresnę Habanos tvirtovę miestui ginti, tačiau jai to nebuvo lemta. Vėliau Habanoje buvo kalinami ir žudomi Kubos kovotojai už nepriklausomybę. Dabar Castro užpildė ją "liaudies priešais."

Kubos sala yra apie 44,215 kv. mylių, apie 780 mylių ilgio ir nuo 25 iki 100 mylių pločio. Dabar jos gyventojų skaičius apie 6,000,000.

Ispanijos didybės laikais Havana ir kiti uostai augo ir turėjo, būdami perkrovimo punktais iš Meksikos ir kitų

Vienybė, 1961 m. sausio 27 d.

JUOZUI BATAIČIUI MIRUS

Birutė Novickienė

Šių metų sausio 17 d., po sunkios ligos, Heidelbergo Universiteto klinikoje, Vokietijoje, mirė buvęs Lietuvos advokatas Juozas Bataičis, gimęs 1894 m. spalio 1 d. Raseiniuose.

Kai prieš 12 metų pasiekė Amerikos krantus, stebėjomės nuolatiniams senųjų ateivių mirties pravešimais. Nė nepajutome, kaip štai per vieną dešimtmetį ir mūsų karta pradėjo sekti jų pėdomis.

Skaudu kai išgirsti apie pažįstamo žmogaus mirtį, bet dar skaudžiau, kai jaunystės draugas pasitraukia iš šio pasaulio. Atrodo, kad su juo ir tavo paties gyvenimo dalelė išnyksta.

Velionį Juozą pažinojau daugiau kaip 40 metų. Kartu pradėjome studijuoti teisę Lietuvos Aukštuosiuose kursuose. Drauge baigėme Lietuvos Universiteto. Teisų fakulteto pirmąją laidą 1924 metais. Iš viso mūsų buvo nedaug — vos 20. Bet kiek to jaunystės džiaugsmo tada turėta! Mes, jauni studentai, bet ir mūsų profesoriai neseni. Universitetas buvo kūrimosi stadijoje. Tai kas, kad vėlyvais vakarais vyko paskaitos, kartais net po atviru dangumi, o egzaminus tekdavo kartais laikyti net 12 val. nakties. Buvome viena šeima, visi jautėmės kaip tikri draugai. Padėdavome vienas kitam, pasikeisdavome užrašais, knygomis. Mokslo troškimas mūmyse buvo begalinis. Nebėra pusės mano laidos draugų gyvųjų tarpe. Vieni žuvo tolimose Sibiro taigose, kiti mirė be laiko, tretį išblaškė po platųjį pasaulį. Nebėra Bobelio, Endziulaičio, Šemetos, Drevinsko, Cimkausko ir kitų. O štai dabar jau ir Juozas Bataičis apleido mus...

Užmegzta draugystė su velioniu Juozu universitete tęsėsi visą mūsų gyvenimą. Buvo nuoširdūs, ištikimas draugas iki pat mirties. Lietuvos Nepriklausomybės pradžioje velionis dirbo Lietuvos Kariuomenės Teisme, iš kurio išėjo su kapitonu laipsniu. Baigęs teisės mokslus, tais pat 1924 metais buvo priimtas advokatu. Išbuvo advokatu iki 1940 metų birželio 15 d. kai teko trauktis į Vokietiją. Kaip mano kartos advokatas, velionis buvo vienas iš geriausių. Nepaprastai tvarkingas, savo klientams pareiškias, turėjęs aštrų protą, neblogą iškaltą. Lietuvos advokaturoje paliko savo pėdsakus. Kurį laiką buvo Klaipėdos gubernatūros juriskonsultas, taip pat įvairių privačių įmonių, o 1938 — 1940 metais Teisingumo Ministerijos juriskonsultas. Neblogai uždirbdamas, niekad nesišyškėjęs paremti našlaičius, studentus, ar kitų socialinės globos organizacijų. Mėgo gyvenimą, daug keliavo, turėjo turtingą biblioteką ir gražų kabinetą.

Gal dėl to, kad taip nepaisė pinigų, sunkios ligos prispaustas (nuo 1944 m. sirgo džiova)

atsidūrė be lėšų. Niekam nesiskundė, niekad neaimanavo. Siek tiek apsigydęs, dirbo bet kurį darbą. Nesvetimi buvo velioniai ir lietuviškos tremties reikalai. Vokietijoje buvo P. L. Bendruomenės Krašto Valdybos pirmininkas, Vasario 16 Gimnazijos ūkio reikalų vedėjas ir Baltų — Vokiečių Džų Lietuvių sekcijos pirmininkas.

Savo politiniais įsitikinimais, velionis buvo "nepriklausomas tautininkas", nebijęs pasakyti ir saviesiems teisybės žodį. Su kitų įsitikinimų žmonėmis taip pat mokėjo sugyventi.

Su velioniu Juozu dar Universiteto laikais buvome atsiderę skirtingose Studentų organizacijose. Kai 1922 metais jis rūpinosi Neo-Lithuanų Korp. steigimu (buvo jos pirmininkas ir vėliau filisteris), aš buvau viena iš stud. Varpo D-jos steigėjų. Čia pat, pertraukę metu auditorijoje, kurso kolegoms dalyvaujant, ginčydamės, karščiuodavomės, kiekvienas savo būsimos organizacijos gaires aiškindamas bei jų ideologinį primatą keldamas. Tačiau, tai mūsų draugystės nesudrumstė.

Velionis Juozas buvo kieta žemaitiško būdo. Kaip kiekvienas iš mūsų, turėjo draugų ir priešų. Su priešais buvo džentelmanas, su draugais — geriausias iš draugų.

Kai praėity metų pabaigoje velionis man rašė, kad daktarai radę viduriuose skaudulį, kad turįs eiti operacijai ir kad jau parašęs testamentą, aš dar netikėjau, kad taip viskas baigsis. Nors velionis sirgo džiova, tačiau mirė vėžio liga.

Mirė vienišas, kaip ir savo jaunystę pradėjo vienišas, nes jo tėvai dar mažam esant buvo mirę. Paskutinis iš draugų jį mirties patale aplankęs buvo Jonas Norkaitis. Iš jo gavome ir šią liūdną žinią.

Nedaug velionies draugų yra likę gyvųjų tarpe. Mes, likusieji, brangiam jaunystės draugui tariame paskutinį sudiev.

AUSRELEI UŽGESUS

Mano ankstybai ausrelei užgesus,
Ką nusiesiu į glėbį nakties?
Kuo ten apviesiu nežinomą kelią?
Kuo sužavėsiu aš sargą mirties?
Vien tik svajonių minčių pumpurėliais
Tylųjį sargą papirkti maniau;
Degančia širdžia nežinomą kelią
Aiškiai apsviesti kėntint kelinau

ADOMAS LASTAS

Mirė poetas Adomas Lastas

Lietuvos rašytojų savaitraštis Literatūra ir Menas praneša, kad šių metų sausio 18 d., eidamas septyniadešimt ketvirtuosius savo gyvenimo metus, Kaune mirė žinomas poetas Adomas Lastas.

Adomas Lastas gimė 1887 m. spalio 18 d. Išlandžių kaime, tarp Rudaminos ir Krosnos, Suvalkų krašte.

Pradėjo rašyti dar prieš pirmąjį pasaulinį karą. Pirmieji Lasto poezijos kūriniai, pasirašinėjami Adomo Juodojo slapyvardžiu, buvo išspausdinti moksleivių Aušrinėje ir kitur. Antrųjų Vainikų poezijos antologijoje Adomas Lastas pats apie save (autobiografijoje) sako:

Adomas Lastas

vakarų pasaulio kraštų sidabru, auksui ir kitoms gėrybėms į Madridą gabenti.

Sostinė Havana, gražus ir turtingas miestas, pavadintas Vakarų Indijų "perlu". Dabar Havana turi apie 700,000 gyventojų, ir šiais laikais ypač turtėjo, augo ir modernizavosi Amerikos turistų dolerių dėka.

1796 metais iš San Domingo buvo pergabent į Amerikos atradėjo Kolumbo kaulai ir palaidoti Havanos katedroje. Per revoliuciją, 1898 metais, tie jo palaikai buvo išvežti į paskutinę jo poilsio vietą Sevilijoje, Ispanijoje.

Ispanai nugalimi — Kuba išlaisvinama

Nuo Ispanijos kolonijų Pietų ir Centrinėje Amerikoje kovojančių už nepriklausomybę neatsiliko ir Kuba. 1868 metais kilusi revoliucija tęsėsi 10 metų ir kovose žuvo nemažai laisvės kovotojų.

1895 metais užsiliepsnojo kitas išlaisvinimo karas. Amerika, pati išsilaisvinusi iš britų priespaudos, savo mažai kaimynai rodė daug simpatijos ir teikė paramos. Revoliucija ir neramumai Kuboje kenkė ir Amerikos interesams.

Ispanija, aišku, tužo ant Amerikos už kišimąsi į jos "vidaus reikalus". Įtempti santykiai tarp tų dviejų didelių valstybių truko 1898 metais, kai vasario 15 d. Havanos uoste buvo susprogdintas ir nuskandintas Amerikos karo laivas

(Nekasėta [7 pusl.])

"... Karo frontas, sunkus sužeidimas į galvą su parezu vienos kūno pusės, įvairios ligos, Kerenskio laikų mitingavimas rusų fronto kariuomenėje, didžiųjų perversmas man patekus iš fronto į karininkų ligoninę Maskvoje, mokytojavimas, advokativimas..."

Grįžęs po karo iš Rusijos, Lastas mokytojavo Marijampolės realinėje gimnazijoje, paskiau išsikėlė į Kauną, kur visą nepriklausomybės laiką advokatavo.

Autobiografijoje Ad. Lastas sako, kad "prirašyta tūkstančiai eilėraščių, o išleista tik pora šimtų su viršum." Toliau Lastas sako: "Lietuvai besiskuriant, labai daug laiko atėmė iš manęs lietuvių kalbos ir dailiosios raštijos mokytojo darbas gimnazijoje; tada nebuvo vadovėlių, teko pačiam kurti pamokas, o susirgus man ir persimetus advokatu, teisingo darbo ir sielą sukrėtė ir visas dienas ir vakarus prarijo... Bet ką tas minėjimas... Iš dailiosios raštijos darbo, o ypatinai iš poezijos Lietuvoje turi gerą pelną tik mirtis", patetiškai baigia poetas.

Lietuvos rašytojų sąjungos valdyba, pranešdama apie poeto Adomo Lasto mirtį, sako, "šviesus velionio atminimas ilgai liks jo draugų, artimųjų, jo kūrybos skaitytojų širdyse."

D. Nargelevičius

POLITIKOJE NĖRA LOGIKOS?

Tautų Sąjungos posėdžių metu mūsų atstovas kiek susijaudinęs papasakojo prancūzų politikui A. Briandui ką tik gautą žinią apie graikų ministrų susaudymą. Tas žymus prancūzas, abejingai nusišypsodamas, atsakė, kad kiekviena profesija turinti savo riziką. Kiekvienas ministras turįs būti visuomet pasiruošęs žūti, kaip savo profesijos auka.

Ačiū Dievui, pas mus seimo laikais ministerio profesija nebuvo pavojinga. Tiesa, ir anais laikais buvo padarytas vienas pasikėsinimas. Prieš ministrų pirmininką Ernestą Galvanauską. Mat, tais laikais mūsų vyriausybė, Tautų Sąjungai tarpininkaujant, bandė visokiais būdais išspręsti Vilniaus ir santykių su lenkais problemą. Vienas iš tų bandymų buvo Hymanso projektas, gavęs savo vardą iš Belgijos užsienio reikalų ministerio pavardės. Tai nebuvo kokios slaptos derybos, bet viešai diskutuojamas klausimas. Kaip tik tuo metu ant ministerio pirmininko E. Galvanausko buvo lango sprogo bomba. Laimel, sprogdimo metu gyventojų nebuvo ir viskas baigėsi tik baldų ir daiktų sužalojimu. Nors pasikėsinimas ir nebuvo oficialiai išaiškintas, tačiau niekas neabejoja, kad „patriotinis“ pasikėsinimas buvo padarytas svetima iniciatyva. Be šio atstikimo, mūsų seimo pastatytą ministerial ypatingo pavojaus nebuvo patyrę. Ta proga gal visos epochos charakteristikai būtų ne pro šalį pažūrėti, kas gi pas mus pasitėmė ar, tiksliau tariant, kam buvo pavestos tos atsakingos pareigos, susijusios, bent teoriniai, su tokia didele rizika.

Seimas renka valstybės vyrus

1922 m. konstitucijos 105 straipsnis skelbia, kad steigiamojo seimo pirmininkas, iki bus išrinktas respublikos prezidentas eina jo pareigas. Jam priklauso visos prezidentui numatytos konstitucinės teisės. Tokiu būdu steigiamojo seimo pirmininkas A. Stulginskis nuo 1922 m. iki 1926 m. pavasario išbuvo Lietuvos demokratinės respublikos prezidentu.

Tenka pastebėti, kad mūsų konstitucija kandidatui į prezidentus statė labai kuklius reikalavimus. Pagal 43 straipsnį prezidentu gali būti renkamas kiekvienas Lietuvos pilietis, kuris gali būti renkamas į seimą ir yra nejaunesnis, kaip 35 metų. Tiems

reikalavimams A. Stulginskis tikrai atitiko, nes turėjo nemažiau, bet kiek per 35 metus. Ar tiko A. Stulginskis prezidento pareigoms, reprezentacijai ir būti vyriausioju ginkluotų pajėgų viršininku — kitas klausimas.

Dar rusų imperijos laikais man teko pažinti advokatus Čakstę ir Puską, vėliau Latvijos ir Estijos prezidentus, Racklevičių (būsimą Lenkijos egzilinės vyriausybės prezidentą) ir kuklų teisėją Svinhuvudą, vėliau Suomijos prezidentą, gerai pažinojau A. Smetoną ir mažiau dr. K. Grinių. Kiekvienas iš tų žmonių (jie visi buvo žmonės) buvo baigę aukštąjį mokslą, turėjo mažesnę ar didesnę visuomeninio gyvenimo ar bent profesinį stažą ar kitus asmeninius privalumus. Ką gi galima pasakyti apie Stulginskį? 4 klasės, seminarija, vėliau agronomijos studijos užsienyje. Steigiamam seimui susirinkus, jis tikrai buvo visai nežinomas, vos peršokęs 35 m. amžiaus ribą vyras. Jis nebuvo nei žurnalistas, nei oratorius, nei administratorius. Kodėl jis atsidūrė tokiose svarbiose pareigose? Neribotų partinių kompromisinių kombinacijų dėka.

Kiek kartų man teko su juo kalbėti įvairiomis temomis, negalėjau įsisamontinti, kad kalbu su žmogumi, stovėjusiu valstybės priešakyje, o lyginti jį su kitais aukščiausių ministrų asmenimis man nė į galvą neatėjo. Ir iš tikrųjų pats seimas ilgą laiką svarstė įvairias kandidatūras. Jų tarpe ir A. Smetonos bei Naruševičiaus (pastuntinio Londono); buvo svarstomos ir parlamentary kandidatūras, iki pagaliau apsisotą prie Stulginskio kandidatūros. Jau vien tas faktas geriausiai įrodo mūsų parlamentarinio režimo negalavimą.

Juk prezidentas yra tautos vieningumo simbolis. Jis turi gerai orientuotis politinėje padėtyje ir, reikalui esant, savo asmenine įtaka išlyginti įvairius nesklaidumus. Tam reikalui jis turi turėti minimalinį autoritetą ne tik partijoje, kuri jį išstatė, bet ir opozicijoje. Gal geriausiu prezidentu pavyzdžiu buvo Čekoslovakijos Tomas Masarykas. Tik jo dėka ir ten visai bandymai įvesti totalinį režimą nuėjo niekais. Ar gi pas mus nebuvo asmenybės su didesniu autoritetu?

Pasauliečiai ir kunigai

Viena didžiausių mūsų parlamentari- nių blogybių ir buvo ta, kad krikščionių blokas, turėdamas daugumą seime, ne-

turėjo savo tarpe nė vieno pasauliečio su didesniu gyvenimišku ar profesiniu patyrimu, dirbusio ilgesnį laiką savarankiškai, arba bent kiek kurioje nors srityje pasižymėjusio. Buvo taip greičiausiai dėl to, kad mūsų jaunuomenės daugumas, dažnai net išmokslintas dvasiškijs lėšomis, studijuodamas Rusijos universitetuose, persiimdavo rusų inteligentijos materialine pasaulėžiūra. Baigę aukštąjį mokslą, įstraukę į kasdienį savo profesijos gyvenimą, grįžę Lietuvon arba ten apsigyvenę, likdavo lėtikimi jau naujajai ideologijai, arba — dažniausiai, atsivėkindavę su bet kokia ideologija. Jie visi liko vidutinio masto savo profesijos amatininkais, imant Rusijos mastu, nepasiekę aukštesnio lygio.

Kitai ornavosi dvasiškijs atranka, jos elitas, Mat, geriausiai Kauno ar Seinų seminarijų auklėtiniai (povieną į metus) dar buvo siunčiami į Peterburgo Dvasinę Akademiją tęsti teologijos mokslus. Iš jų gabliausieji, baigę sumagistro ar daktaro laipsnį, buvo siunčiami dar į užsienius. Po to jie galėjo būti paskirti tos pačios akademijos dėstytojais. Nors lietuviai į akademiją atėidavo tik iš, galima sakyti, dviejų aukščiausių ministrų seminarijų, o imperijoje jų buvo keliolika, tačiau buvo metų, kada lietuviai sudarė apie pusę tos akademijos profesorių. Ten profesoriavo: J. Mačulis (Maironis), A. Dambrauskas (Jakštas), J. Matelevičius, P. Būčys, K. Jaunius, B. Česnys, P. Grigaitis ir B. Žangalavičius.

Panašaus lygio elito mūsų pasauliečiai, grynai intelektualinio požiūriu sprendžiant, neturėjo.

Be to krašte buvo nemaža kunigų, baigusių tą pačią akademiją, kurie dėstė seminarijose ir gimnazijose ir savo gabumais, be abejojimo, buvo įsimušę į pirmąsias vietas. Negalima nepaminėti K. Paltaroko, K. Saulio, M. Reinio, V. Jurgučio, M. Krupavičiaus, J. Vallokaičio ir daug kitų.

Bet turėdamas absoliučią daugumą seime, krikščionių blokas, matyti, rimtai skaitėsi su visuomenės „kairiom“ nuotaikom ir vengė valstybės ar vyriausybės priešakyje pastatyti dvasininką. Ši taktika į pirmąsias vietas išvedė Stulginskį, Dovydatį, Tumėną, Petrušį ir Blstrą. O juk tais laikais buvęs Kauno seminarijos inspektorius K. Paltarokas, populiarus sociologijos profesorius, geras ir turiningas kalbėtojas, gražios, pasakyčiau, net imponuojančios išvaizdos, malonus žmogus, mokąs analizuoti ir tust pakankamai taktiškai, — buvo žmogus, kuris tikėtų kiekvienos valstybės prezidento pareigoms. 1926 m. paskirtas Panevėžio vyskupu, jis be ypatingų pastangų ar pompos, galėjo įsigyti nemažo orumo.

Taip pat man ir iki šiol dar neaišku, kodėl daugumos lyderiui kun. M. Krupavičiui, ryškiausiai bloko žmogui, nebuvo pavesta sudaryti ministrų kabineto? Juk jis kiekvienu atveju buvo geriausias mūsų seimų oratorius. Iš to tenka pasidaryti tik vieną išvadą: politikoje netenka įteškoti logikos. Bet kai jos nesilaikoma — tenka brangiai sumokėti. Žmonės, atsidūrę valdžioje be gyvenimiško ir profesinio patyrimo, daro daug klaidų.

Universiteto kūrimas

Prie neabejotinai labai didelių tų laikų darbų tenka priskirti universiteto steigimą. Tačiau ir prie šio darbo buvo prieita ne visai iš to galo. Juk paprastai naujo universiteto organizavimas pavadamas profesoriui, susipažinusiui su universitetiniu gyvenimu ir jam jamodavusiam. Mūsų vyriausybė parinko tam darbui paskutiniojo steigiamojo seimo sudaryto ministrų kabineto krašto apsaugos ministrą J. Šimkų. Išmokslintas farmaceutas (che-

mijos magistras), be universitetinio dėstymo stažo, (apie taktą galima spręsti iš Purickio bylos LIETUVIO 7 Nr.) atliko tą darbą nesumaniai. Vėliau tas pats Šimkus pagarsėjo savo polemika spaudoje su savo collega prof. Juodakiu (abu dėstė chemiją); ar valstybinėje degtinėje yra metylo ar ne?

Ir vėl kyla klausimas, kodėl universiteto organizacija nebuvo pavesta pvz. ilgamečiui Peterburgo dvasinės akademijos profesoriui inspektoriumi inspektoriumi kun. P. Būčiui, didelės erudicijos ir nemažesnio takto žmogui? Idomu, kad jo rektoravimas vėlesniais laikais buvo visų profesorių, nepaisant pažūrų skirtumo, pripažintas pavyzdingu.

Universiteto organizacinį darbą J. Šimkus pradėjo nuo sekvestravimo Kauno miesto komercinės mokyklos rūmų (I Universiteto rūmai), kuri tuo laiku buvo užimta karo sanitarijos reikalams. Savaime aišku, kad klio konfliktas tarp naujo rektoriaus ir karo sanitarijos viršininko pulk. Nagevičiaus, kuriam net teko nukentėti.

Užėmus patalpą, paaiškėjo, kad pastatas buvo Kauno žinomo fabrikanto R. Tilmanso dovanotas Kauno miestui komercinei mokyklai steigti. Priešingai įstatymams ir paprasčiausiam mandaugumui, nei Kauno Miesto Savivaldybė nei naujai paskirtas rektorius neprašė Tilmanso sutikimo pavesti dovanotą namą kitam tikslui. Tokiu elgesiu užgautas Tilmansas pateikė teismui įieškinį, pagal kurį iš Kauno Miesto Savivaldybės jam buvo atiteista per 300,000 litų. Kadangi savivaldybė pinigų neturėjo (negi išvaržysį gaisrininkų komanda?), Tilmansui iš tos sumos buvo vėliau atskaitomi mokesčiai). Taip triukšmingai ir nevisai sklandžiai prasidėjo mūsų universiteto organizacinis darbas.

Nesusigaudymas ūkiniuose reikaluose

Kaip jau minėjau, steigiamam seimui susirinkus, krašto ūkis ir finansai buvo labai apverktinoy būklėje. Krašte veikė trijų rššių valiuta; ostrubliai, ostmarkės ir reichsmarkės. Žmonės turėjo didelius pundus ir caro popierinių pinigų. Veikiančių valiutų santykis su doleriu pamažu, bet sistematingai smuko. Kredito įstaigos tuo tik ir užsiėmė, kad supirkdavo slūnciamus iš Amerikos dolerius, pardavdavo juos Vokietijoje ir vleton jų gabendavo vis daugiau smukantias markes. Neturėjimas pastovios valiutos neleido suvesti valstybės biudžeto, trukdė visą ūkinį gyvenimą. Nors pagal Maskvos taikos sutartį ir buvo gauti 3,000,000 aukso rublių, kurių turėjo pakakti savos valiutos įvedimui, o iš Amerikos plaukė doleriai, steigiamasis seimas ir jo pastatyta vyriausybė delsė šį klausimą vienatp ar kitaip sureguliuoti.

Ar negalima buvo pradžiai esamas markes suštampuoti, kad tuo apsaugojus kraštą nuo naujų markių antplūdžio, o vėliau įvesti savo valiutą? Galima buvo savo valiutą iš karto įvesti. Bet seimas kažko laukė.

Tik 1922 m. rudenį, vokiečių marki nustumus iki 2,000 už dolerį, buvo pakeistas kabinetas ir ant greitųjų priimtas lito įstatymas (spalio 2 d.)

Šitoks lūkuravimas krašto ūkiui padarė didelės žalos. Žinoma, galima ginčytis, ar nustatytas lito kursas ir Lietuvos Banko emisijos politika atitiko krašto ūkinį gyvenimą.

Negeriau pasirodė tuometinė vyriausybė ir su belgų elektros stoties koncesija. Nors formaliai sutartį su belgais sudarė Kauno Miesto Savivaldybė, tačiau tos rūšies sutartys turėjo būti vyriausybės patvirtintos; tokiu būdu ir ji buvo atsakinga už jos pasėkas. Vyriausybė techniniu ekspertu pasirinko inž. Slogerį, ilgametį tos pačios bend-

(Nukelta į 8 psl.)

Steigiamojo Seimo Krikšč. Demokratų frakcijos prezidentas.

Nuo Sestokų iki Shenandoah...

Vladas Mingėla

MATO MILUKO 75 METŲ AMŽIAUS SUKAKTIES PROGA

Kartą Vienybės redaktorius man pasakojo tokį atsitikimą. — Sėdžiu redakcijos kambary, rašau... Staiga kažkas pasibeldžia į duris. Paprašau įeiti. Prasiveria durys... Kelsta: prieš mane stovi... kunigas Antanas Milukas. Akimirka apstulbau. Gyvas kun. Antanas Milukas, lyg iš karsto būtų atsikėlęs.

— Bet...netrukus paaiškėjo, jog pas mane atėjo mirusio kunigo A. Miluko brolis Matas. Nuostabią jį panašus į savo brolių kunigą, baigė pasakoti redaktorius Juozas Tysliava.

Matas Milukas gimė 1885 m. rugsėjo 4 d. Seštokuose, Marijampolės apskrityje. Jis yra keturiolika metų jaunesnis už 1943 m. mirusį kun. A. Miluką. Sėkmingai baigęs Rudaminos pradžios mokyklą, labai norėjo mokytis, bet tėvui (Juozui) anksti mirus ir motinai likus su būriu mažų vaikų, nebuvo iš ko leisti mokytis. Bet vis dėlto jis išlaiko egzaminus ir gauna Kalvarijos dviklasės mokyklos baigimo pažymėjimą. Toliau mokosi vargoninkauti. Bet tai buvo prieš pirmąją Mato kelionę į Ameriką, prieš 1902 metus.

Kun. A. Milukas Šveicarijos Fribourge baigęs studijas, ryžosi pasimatyti su Lietuvoje gyvenančiais artimaisiais, ypač su motina. Prieš tai jis parašė laišką broliui Matui, kad abai norėtų jį pasiimti į Ameriką. Pasimažymo vieta sutarta Vokietijos pusėje, netoli Eitkūnų, pas Bildviečių kleboną Hinzmanna. Po pasimatymo, kun. A. Milukas kartu su Matu iškeliavo į Ameriką. Privažiavus Karaliaučiu, (iš anksto buvo sutarta) stotyje jie susitiko su kandidatėmis į vienuoles Kazimiera Kaupaite (vėliau sesuo Marija) ir Magdalena Sedvydyte. Abu broliai Milukai jas palydėjo iki Berlyno, iš kur jas globojo iki Šveicarijos kun. A. Civinskas. Tai buvo 1902 m. rugsėjo mėnesį.

Iš Bremeno jie laimingai perplaukė Atlantą. Deja, New Yorke iš laivo išlipo tik kun. A. Milukas. Matas kuriam laikui buvo pasiūstas į Ellis Island. Jam buvo pripažinta aktyvi liga, kurios jis neturėjo. Kun. A. Miluko pastangos išgelbėti brolių nuėjo niekais. Matą grąžino atgal į Vokietiją. Septyniolikos metų vaikiną buvo išlaipintas Hamburgo uoste. Niekas jam čia nepadėjo. Ir pinigų nebuvo. Pėščias iš vakarinės Berlyno geležinkelio stoties nuėjo į rytinę. Vargais negalais Matas pasiekė Eitkūnus. Niekieno nepadedamas, slaptai perėjo sieną. Seštokus pasiekė taip pat lauglausia. Ši kelionė daug ko išmokė jaunuoliui, išugdė jo savarankiškumą.

Seštokų ūkyje pas motiną ilgai negalėjo būti, nes ūkininkauti buvo numatytas pora metų jaunesnis brolis Jonas. 1903 m. Matas įstoja į Veiverių mokytojų seminariją.

Veiverių mokytojų seminarijos Matui neteko baigti, nes 1905 m. revoliucijos sąjūdis palietė ir šį Lietuvos kampelį. Matas Milukas įdarbovosi draudžiamos lietuvių spaudos platinimo organizacijoje kartu su A. Žilūriu, P. Dovydaičiu ir kt.

Dar prieš tai, 1904 m. kol nebuvo atšauktas spaudos draudimas, Matas pakliuvęs į mokytojų nemalonę. Išstauko, tik įtakingiems lietuvių veikėjams padedant.

Revoliucijos sąjūdžiui pasiekus ir Veiverius, seminariškai įsivėlė į streiką, nelankė pamokų ir reikalavo, kad visi mokslo dalykai būtų dėstomi lietuvių kalba. Matui Milukui buvo pavesta tą rezoliuciją perskaityti mokytojams. Revoliucijos sąjūdžiui atlyžus, pralėjo slautėti kazokų ir dragūnų baudžiamieji būriai. 1906 m. pradžioje į Seštokus iš Kalvarijos buvo atjoję 18 dragūnų, kurie Milukų ūkyje visus užkampius išvertė beješkodami Mato. Neradę, keidamiesi zovada nudūmė kitų cratyti. Tuo metu Matas gyveno Kybartuose aukdamas progos pereiti sieną.

Antrą kartą, 1906 metų kovo mėnesį, Matas laimingai perplaukia Atlantą. New Yorke uoste Matą Miluką pasitiko kun. A. Stanuikynas ir jį palydėjo iki Shenandoah, Pa., kur buvo kun. A. Miluko Žvaigždės leidykla ir spaustuvė. Dvidešimties metų jaunuolis tuojau sako mokytis spaudos amato. Kun. A. Milukas džiaugėsi brolio atvykimu ir jį vadino "mano dešinioji ranka". Matas dirbdavo po šešiolika valandų į parą. To negana, pragyvenimui sekmdieniais turėdavo dar vargonininkauti, nes knygu leidimas buvo nuostolingas.

Apie metus laiko Matas iš Žvaigždės jokio atlyginimo negavo. Tokiu būdu pragyvenimo šaltinį sudarydavo alga už vargonininkavimą, kurio jis buvo išmokęs Lietuvoje. Vargonininkavo Girardville, vėliau Shenandoah, Philadelphiaj ir pagaliau Maspeth, N. Y. Už tai gaudavo po 20 dolerių mėnesiui, be to, papildomus priedus už įvairius bažnytinius patarnavimus. Matas buvo patikimiausias kun. A. Miluko bendradarbis, dalyvaudavo visose draugijose bei organizacijose, palaikė tarp klebono ir parapijiečių glaudų ryšį. Buvo organizatorius ir vadas.

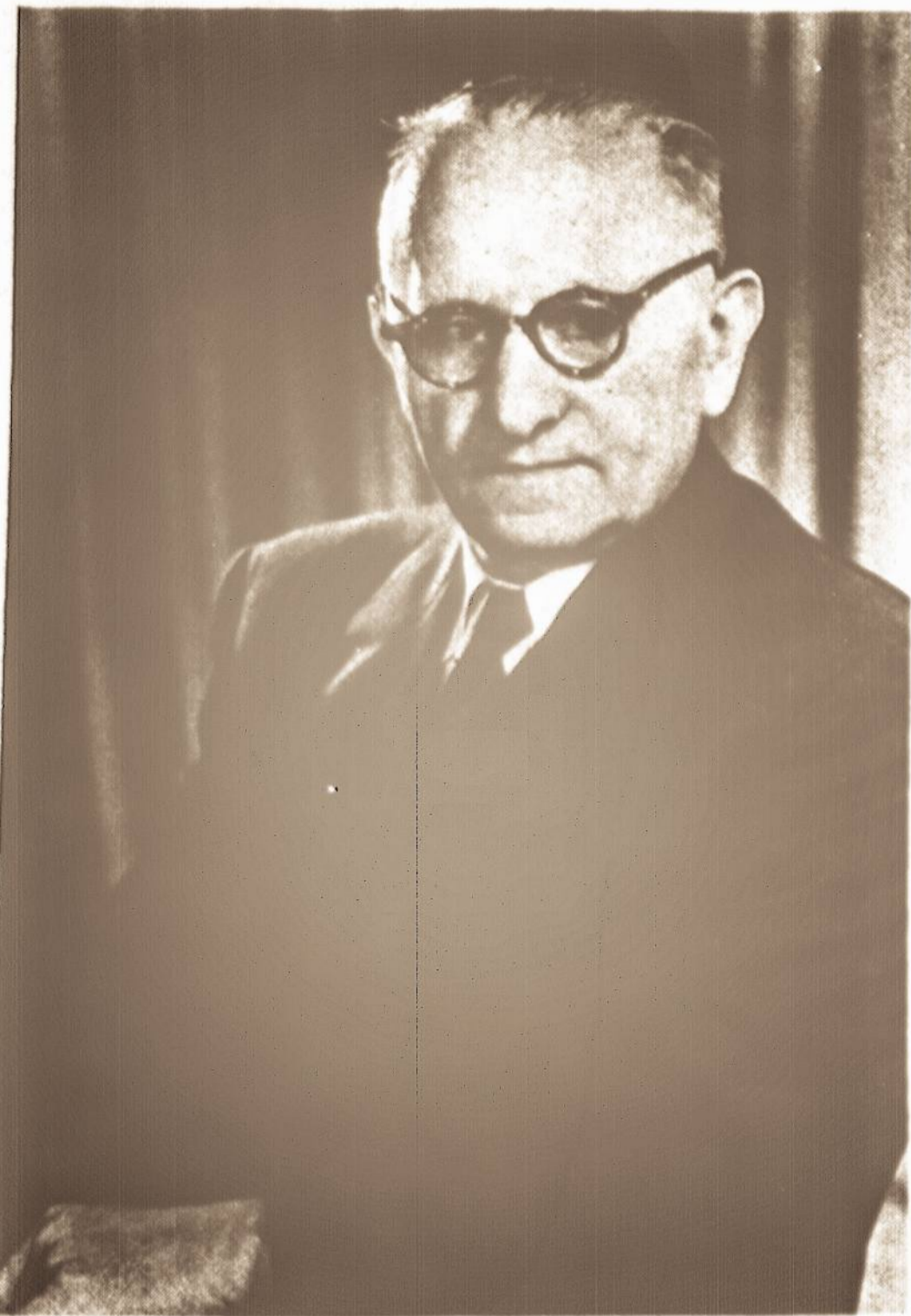
Nors 1917 m. pradžioje, Brooklyne įsisteigęs Garsui, Matas perėjo prie jo dirbti, bet ir tada su Žvaigžde ryšius nenutraukė. Po 1910 m. LRKSA reformų, Žvaigždė suliesėjo, spaustuvėje sumažėjo darbas. Sugrįžus Žvaigždės redaktorei J. Pranaltytei iš kelionės po Europą, Matas dirbo spaustuvėje tik dvi dienas, kada laikraštis buvo spausdinamas. Kai kun. A. Milukas persikėlė į Maspethą, Matas apsigyveno Brooklyne, vargonininkaudavo Maspetho bažnyčioje, o dvi dienas savaitėje važinėdavo į Philadelphiaj padėti Žvaigždės spaustuvėje. Už tai jam brolis apmokėdavo kelionės išlaidas...

Taigi, Mato Miluko daug prisidėta prie kun. A. Miluko spaudos darbų, ypač 1906 — 1909 metų laikotarpiu, kada Žvaigždės leidykla buvo Shenandoah, Pa. Abejū brolių Milukų nuoširdžiai tikėta, kad čia spausdinamomis knygomis bus pasitarnauta atsikuriant čiai Lietuva! Spaudos laisvę atgavus, norėta Lietuvai ko daugiau knygų duoti. Knygų spausdinimo tempu, jų gausumu, buvo prieita azarto. Dirbta dienomis ir naktimis, po 16 val. į leidžiamas knygas sukišant paskutinius centus, prasiškolinant. Spaustuvės darbininkas tada už 100 darbo val. savaitėje gaudavo apie 10 dol.

1909 m. Žvaigždei persikėlus į Philadelphiaj, knygų leidimo karštingė buvo praėjusi, bet čia buvo išspausdinti stambiausi leidiniai.

Matas nerimo Amerikoje. Nepritapo prie jos gyvenimo, nepriėmė pilietybės, ir nepraturtėjo. Jo svajota apie tėvynę. Pagaliau 1920 m. rugpjūčio mėn., po keturiolikos metų spaudos darbo Žvaigždės spaustuvėje, jis grįžta į nepriklausomą Lietuvą. Pradžioje dirbo pramonės įmonėse, o 1930 m. gavo tarnybą Lietuvos Banke, kur ėjo kasininko pareigas. Kaune pergyveno bolševikų ir nacijų okupacijas. Iš Lietuvos pajudėjo su savo šeima beveik paskutinis. Ties Vištyčiu sleną perėjo 1944 m. spalio 17 d. Pradžioje gyveno Vienoje, vėliau atvyko į Insbrucką, kur surado išsibarsčiusią šeimą.

Karui pasibaigus, su šeima persikelia į Stuttgartą, kur lenkų ir ukrainiečių tremtinių stovykloje ėjo sekretoriaus ir anglų, lietuvių, lenkų, rusų kalbų vertėjo pareigas. Jo dukterė gydytoja buvo dispensario vedėja. Matui Milukui teko dirbti net prie keturių Unros direktorių. Toje stovykloje jis buvo įtakingas ir daug padėjo keliaujantiems lietuviams. Vėliau ši stovykla buvo paskirta armėnams, bet Matui (Nukelta į 9 psl.)

MATAS MILUKAS

KUBA...

(Atkelta iš 5 psl.)

"Maine". Už tai apkaltinęs Ispaniją, JAV kongresas nutarė pripažinti Kubos nepriklausomybę ir leido prezidentui McKinley panaudoti karo pajėgas tam nutarimui įgyvendinti. Karas su Ispanija apmė ir Ramųjį vandenyną — Ispanai buvo sumušti ir Filipinų salose. Karas buvo baigtas tu pačių 1898 metų liepos mėnesį Amerikos laimėjimu ir Kubos išlaisvinimu.

Amerikos globoje atsidūrė ispanų salos Kuba ir Puerto Rico Karibu jūroje, o Guam sala ir Filipinai Ramiajame vandenyne. Tačiau JAV tų salų nepasilaikė sau. Kubą paskelbus nepriklausoma valstybe, už Puerto Rico, Guam ir Filipinų salas Paryžiaus taikos sutartimi Ispanijai sumokėjo 20,000 dolerių.

Kuba — Amerikos kūdikis

Castro istorijos klastojimas yra pikta valia grįstas, nes JAV nepasidėmė Kubos kaip karo grobio, bet tik globojo iki respublika atsistojo ant kojų.

1901 m. Kubos kongresas priėmė savo konstituciją, o 1902 metais JAV okupacinės jėgos apleido salą. Tiesa, keliais atvejais Amerikai teko į bekovojančių valdžių vadų reikalus įsikišti ir tvarką atstatyti.

Gerai santykiai tarp Kubos ir JAV buvo iki diktatoriaus Castro. 1903 metais dėkinga Kubos respublika leido Amerikai įsteigti rytiniame salos gale, Guantanamo įlankoje, karo laivyno bazę, taip pat teisę, prireikus, įsikišti į salos reikalus revoliucijų atvejais.

1934 metais išsibaigus tai sutarčiai, Amerikos karo laivyno bazės sutartis paliktą gailioje po senovei. Po 1940 metų revoliucijos, kai Kuba paskelbė naują konstituciją, bazės sutartis vėl palikta gailioje.

Paminklai amerikiečiams

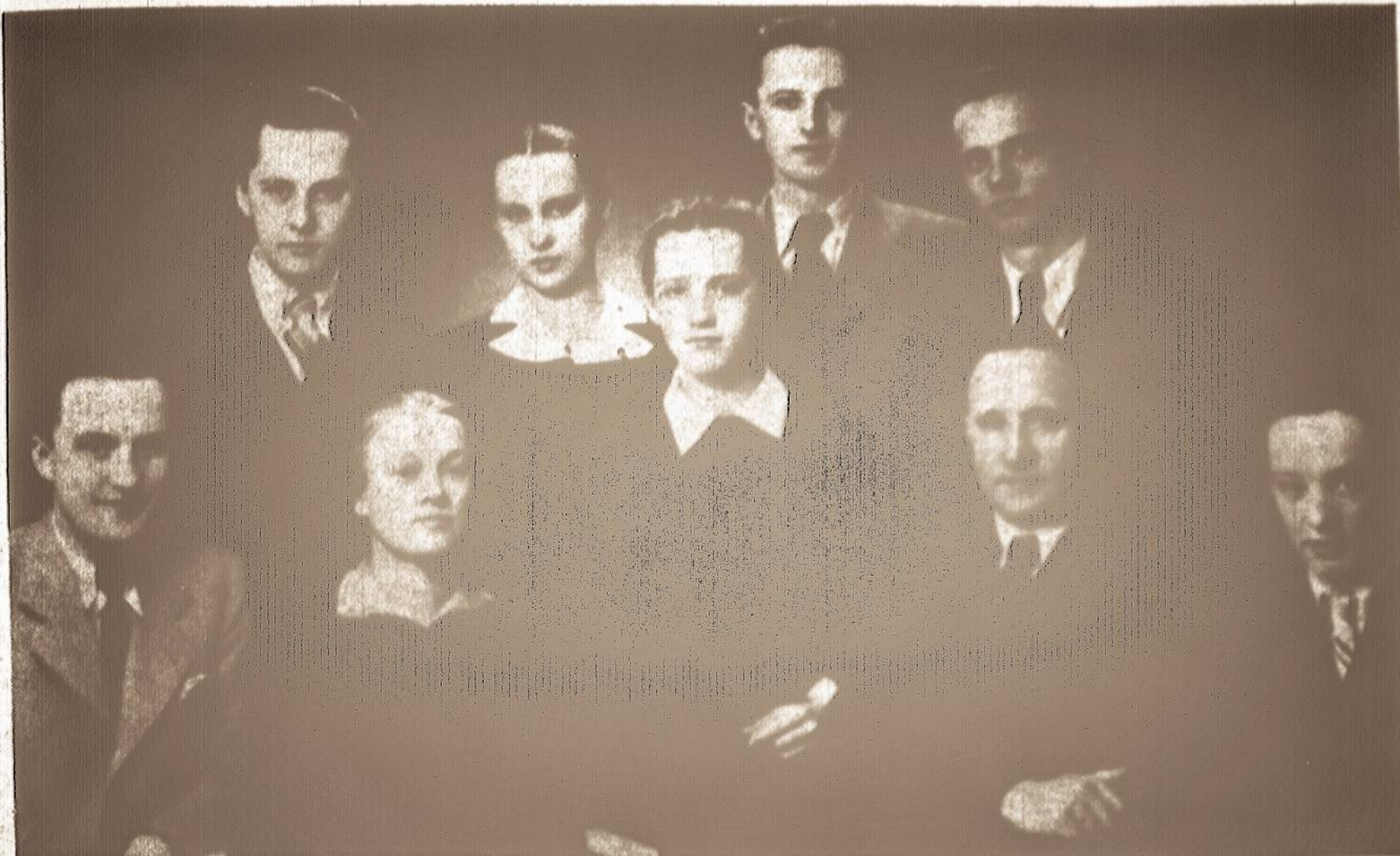
Pradėjus savarankiškai gyventi, Kuba Havanos uoste pastatė paminklą žuvusiems "Maine" laivo jūrininkams pagerbti. Kitame Kubos didmiestyje, Santiago de Cuba, ant San Juan kalno, kur pulk. Teodoro Roosevelto vadovaujami amerikiečiai savanoriai įveikė Ispanus, pastatyta kitas paminklas Amerikos kariautojų garbei.

Santiago de Cuba miestas, pirmoji salos sostinė, guli 600 mylių į rytus nuo Havanos. Neatsilankydami Kubos vakaruose, Ispanai dar tikėjosi laimėti karą su menkai ginkluotais Kubos laisvės kovotojais Santiago aukštumose. Bet ten nuskubėjo JAV karo laivynas ir amerikiečiai kariautojai San Juan kalne Ispanus pribaiigė, 1898 m. liepos 17 d. priversdami juos pasiduoti. Šiame kare dalyvavo nemažas būrys ir lietuvių ateivių.

Pulk. Teodoras Roosevelt, apie 40 metų amžiaus, buvo įvairių aukštųjų pareigų žmogus, karo laivyno sekretorius ir kt., kai su savanoriais išvyko padėti Kubai kovoti už nepriklausomybę.

Grįžęs 1898 metų vasarą iš Kubos, jis tą patį rudenį buvo išrinktas New Yorke gubernatorium. 1900 metais republikonai nominavo prezidentu William McKinley, Rooseveltą viceprezidentu. Kai 1901 metais McKinley buvo nužudytas, Teodoras Roosevelt, 42 metų amžiaus, tapo prezidentu. 1904 metais jis vėl buvo išrinktas prezidentu ir tarnavo iki 1909 metų, kovo 4 d.

Už sėkmingą Rusų — Japonų taikos konferencijos pravedimą Portsmouth, N. H., 1905 m. rugs. 5 d., prezidentas Roosevelt gavo tų metų Nobelio taikos premiją.

Matas Milukas ir jo šeima - žmona, dvi dukterys ir penki sūnūs. Nuotrauka daryta 1940 m. gegužės 5 d. Kaune.

Jacqueline Bouvier Kennedy, viena iš jauniausių gražiausių ir, kaip dabar kritikai pripažįsta, elegantiškiausių Baltųjų Rūmų šeimininkių JAV istorijoje. Jacqueline Kennedy yra prancūzų kilmės moteris, giliis erudicijos, laisvai kalbanti keliomis kalbomis. Šiomis dienomis pasirodė knyga JACQUELINE KENNEDY. Naujoji "First Lady" Baltuosiuose Rūmuose neketina daryti pakeitimų, žada laikytis visų nusistovėjusių tradicijų.

Dr. Kazys ir Dolores Balukai, Vlenybės skaitytojai Chicagoje, susilaukė pirmagimės dukrelės kuriai duotas Debros Onos vardas.

Moterys

Eurozina Mikuziūtė, SLA izdo globėja, mums pristuntė iliustruotą programą iš Washingtono, kuri buvo išleista Prezidento Kennedy ir viceprezidento Johnsono inauguracijos proga. Be Mikuziūtės, inauguracijos iškilmėse dalyvavo Liet. Informacijų Centro direktorė Marijona Kižytė ir Marija Varnienė.

Washington Post šių metų gruodžio 27 d. paskelbė įdomų reportažą, "Exiled Envoys Continue Fight", kurio autorė yra Rasa Gustaitytė, to laikraščio reporteris. Reportaže Gustaitytė aprašo kaip gyvena ir dirba Lietuvos atstovas J. Kajeckas ir Latvijos ministras Arnoldas Spekke. Rasa Gustaitytė yra Vlenybės skaitytojos gyvenančios Chicagoje R. Gustaitienės dukra.

Neseniai iš Sibiro atvyko Ona Tamošiūnaitė ir apsigyveno pas savo anksčiau į Ameriką atvykusį brolių Viktorą Tamošiūną Watertown, Mass.

Ryšium su pernai metais plačiai paminėta Žalgirio mūšio 550 metų sukaktimi, dr. Vanda Sruogienė (Lietuvoje mirusio poeto Baldo Sruogos našlė) parašė ta tema 24 puslapių knygėlę, kurią išleido Keleivis.

M. Žalpienė, Julė Andriulienė, S. Kaulakienė, S. Stankutė, O. Piliponienė, R. Didžgalvienė ir Juozapaitienė sudaro naują Chicagoje Lietuvių Moterų Pillečių Lygos valdybą.

VEIKLI VIENYBIETĖ

MARIJA TAMAŠAUSKIENĖ yra viena iš pačių veikliausių lietuvių moterų Maspetho, Gimusi Šūklių kaime, Žaliosios valsčiuje, Vilkaviškio apskrityje, Marija atvyko į Ameriką 1913 m. kartu su vyru Juozu Tamašausku, pasimirusiu prieš keletą metų. Nuo pat savo atvykimo iš Lietuvos, Tamašauskienė yra Vlenybės skaitytoja ir labai nuoširdi jos rėmėja.

Maspetho nėra tokio lietuviško veikimo, prie kurio Marija Tamašauskienė, kaip sakoma, nebūtų prikišusi savo pirėtų. Pavyzdžiui, jos iniciatyva ir pastangomis 1938 metais Maspetho buvo suorganizuotas Lietuvių Moterų Pillečių Klubas, kuriam ji pirmininkavo vienuolika metų. Tas klubas, kuriam dabar pirmininkuoja Amerikoje gimusi A. Reičienė, tebegyvuoja ir labai sėkmingai talkininkuoja Maspetho Lietuvių Pillečių Klubui, neseniai minėjusiam savo augsinę sukaktį. Beto, Marija keletą metų pirmininkavo Moterų Sąjungos 30 kuopai.

Ši nepaprastai draugiška, visada geros nuotaikos moteris, be savo visuomeninių pareigų, taip pat yra pavyzdinga motina, išauginusi ir išleidusi į mokslus dukterį Marytę Valantiejienę, sūnų inžinierių Alfonsą, turintį savo dirbtuvę New Yorke, ir antrą sūnų, taip pat inžinierių, tebetarnaujantį armijoje.

Taigi, šiais deimantiniais metais kalbant apie Vlenybės skaitytojus veteranus, Marija Tamašauskienė yra pirmose jų eilėse.

A. Varno nuotrauka

Gražina Griniuvienė (kairėje) ir Marija Varnienė, dvi mūsų elegantiškiosios moterys, dalyvavusios JAV prezidento John F. Kennedy inauguracijoje. Gražina, pulkininko Kazio Griniaus žmona, gyvena Washingtono, Marija, žinomo demokratų partijos veikėjo architekto Antano J. Varno žmona, gyvena Flushing, N. Y.

Politikoje nėra logikos? (Atkelta iš 6 psl.)

rovės, kuriai priklausė Kauno elektros įmonė. Peterburgo skyriaus tarnautoja. Todėl gal ir nenuostabu, kad sutartis buvo daugiau naudinga belgams, negu Kauno Miesto gyventojams. Turbūt todėl, sutartį parvirtinus, inž. Sliogeris toje bendrovėje gavo gerą vietą.

Po keliolikos metų advokatas Skipitis suorganizavo "elektros streiką", bet elektros energija ir po to liko labai brangi. O juk jau seimo laikais buvo daug rašoma ir kalbama apie Nemuno kilpos išnaudojimą ir pastatymą galingos vandens jėgainės! Seimo politikai dėl to nenorėjo sau sukti galvos.

LIETUVAI, norintieji savo namus papuošti tautiškais medžio drožiniais, kryžiais, klėtelėmis ir t. t. kurių vieną pavyzdį čia dedame, turėtų kreiptis į savo tautietį J. DUMČIŲ, gyvenantį 288 Long Hill Rd., Waterbury 4, Conn.

VIENYBĖ

The Oldest Lithuanian newspaper, established by Juozas Paukštys in 1886, is published weekly by Juozas Tyslavas at 192 Highland Blvd., Brooklyn 7 N. Y. Tel. AP 7-7257. Entered as Second Class Matter October 23, 1907 at the Post Office of Brooklyn, N. Y. Subscription rate: \$7.00 for one year. Advertising rates on application.

GENUINE
Amber
JEWELRY

GINTARAS
Lietuvos auksas

Ivairiausias gintarinės dovanos vyrams ir moterims prieinamiausiomis kainomis

AMBER GUILD LTD.
80-19 31st Avenue
JACKSON HEIGHTS, N. Y.
Tel. HA 9-5855

Pasiekiamo: auto iki 31 Ave. Northern Blvd. IND subway iki Roosevelt Ave. IRT iki 74 St. Port Bus iki 31 Avenue.

VIENYBĖS

deimantinio jubiliejaus
Minėjimas - koncertas ir banketas
įvyksta 1961 m. balandžio 16 d.

Juliejinis Koncertas bus
BROOKLYN ACADEMY
OF MUSIC
3 val. p. p.

Jubiliejinis banketas bus
HOTEL GRANADA
Ashland Pl. ir Lafayette Ave.
7 val. vak.

NAUJI JAUNIMO ŽYGLIAI

Vasaros pradžioje iš spaudos išeina naujas Jaunimo žygių numeris. Storokame sąsiuvinyje telpa visa eilė vertingų straipsnių: J. Aro, St. Dziko, A. Gladausko, J. Gobio, kan. V. Zakarasko ir kt. Įdomus ir pasikalbėjimas su Ottawos universiteto prof. dr. Ant. Ramūnu. Toliau tęsiama prof. Roemerio studija "Lietuvos sovietizacijos konstitucinis įvertinimas". Praplėstas apžvalgų skyrius, kuriame labai plačiai pasisakoma aktualiausiai politiniais, visuomeniniais, kultū-

riniais klausimais, atsidūrusiais kontraversijos sukuriuose. Gausu informacijos iš jaunimo veiklos ir kt.

Jaunimo žygliai yra Lietuvos Krikščioniškosios Demokratijos Studijų Klubų organas. Žurnalo tikslas — išvartyti naują, modernią Lietuvos krikščioniškosios demokratijos vagą jaunojoje išsivijos kartoje žengiančioje nauju, moderniu keliu.

Jaunimo žygių administracijos adresas: 1224 E. 84th St., Cleveland 3, Ohio. (SKI)

NAUJAS KARIO NUMERIS

Išėjo pirmas 1961 m. Karlo n. Jo turinyje įdėta: Dr. Jono Remelkos — Generolas Antanas Gelgaudas ir 1831 m. sukilimas, plk. Itn. Jokūbo Baublio — Geležinkelių būrys Vilniaus Kryptimi (ilgesni, pilni pavojingų nuotykių iš 1920 m. žygių, atsiminimai. Seka per keletą numerių), V. Mantvydo — Sustiprinkim priešpuolį, Jono Rūtenio — Ten, kur vyrai vėliau iškėlė, Gen. St. Dirmanto — 1960 metus palydint, K. K. — Kalėdų eglutė, Iš lenkų karo

atašės plk. L. Mitkivičiaus Kauno atsiminimų 1938 ir 1939 metais (tęsinys seks kituose numeriuose), A. Rėklaičio — Žuvusiems dėl Lietuvos paminklo atdarymas, K. P. — Savanorių Kūčios tremties stovykloje, L. Paulausko — Karuomenės ugniagesiai, Ed. Šulaičio — Pasaulio šachmatų olimpiada ir kiti.

Be to, įdėta karinių žinių, kronikos ir kt. Karlo adresas: Karys, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

DAR APIE VYRŲ OKTETĄ

Praeitų metų pabaigoje buvo suorganizuotas naujas vyrų balsų oktetas, kuris intensyviai praktikuojasi, ir ateinantį pavasarį žada duoti pirmąjį savo koncertą. Oktetą sudaro sekantys dainininkai: Vytautas Daurgirdas, Alfonsas Ilgutis, Zluka Nakutavičius, Romas Kezys, Kęstutis Simanavičius, Vytautas

Alksninis, Vytautas Aukštikalnis ir Leonas Ralys. Okteto vadovas Aleksas Mrozinskas, reikalų vedėjas Romas Kezys, 130 Hendrix St., Brooklyn 7, N. Y.

Naujo okteto tikslai esą sekantys: 1) Puoselėti lietuvišką dainą ir ją skleisti plačiosios visuomenės tarpe; 2) Ieškoti progų pasirodyti amerikiečių visuomenei per televizijos bei radijo programas su tikslu propaguoti Lietuvos vardą; 3) Dviejų metų laikotarpyje išleisti vieną okteto įdainuotą ilgo grojimo plokštelę.

Juozas Žindžius, gyvenęs Richmond Hill, N. Y. mirė sausio 4 d. Palaidotas iš Angelių Karalienės bažnyčios į St. Charles kapus. Liko žmona Ona ir dvi dukterys su vyrais.

LIETUVIAI ADVOKATAI

S. Bredis, Jr.

37 Sheridan Avenue
BROOKLYN 8, N. Y.

Telefonas: APplegate 7-7083

C. A. Voket

(Vokietaitis)
41-40 74th Street
JACKSON HEIGHTS, N. Y.

Telefonas: NEWton 9-6620

Winter Garden Tavern, Inc.

VYTAUTAS BELECKAS
Savininkas

1883 Madison Street
Brooklyn 27, N. Y.

(Ridgewood)

Telefonas: EVergreen 2-6440

Salė vestuvėms ir kitokioms pramogoms. Geriausias lietuviškas maistas prieinamomis kainomis.

POLAIDOTUVINIAI PIETŪS

REPUBLIC Wine & Liquor Store

MARIJONA IR JURGIS JOKUBAICIAI

322 UNION AVENUE
BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-2089

RAY'S LIQUOR STORE

JUOZAS IR IZABELE MISIŪNAI

Įvairiausias rūšies amerikoniški ir importuoti gėrimai. Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.

103-55 LEFFERTS BLVD. RICHMOND HILL, N. Y.
Telefonas: Virginia 3-3544

Didžiausia paminklų gamybos įmonė Chicagoje

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.

HAROLD E. NELSON
Prezidentas

3914 WEST 111th STREET
CHICAGO, ILLINOIS
(Prie Šv. Kazimiero kapų)

Telefonas: BEdcrest 3-6335
KALBA LIETUVIŠKAI

ŽIEMA VILNIUJE

Matas Milukas... (Atkelta iš 7 psl.)

Milukui pavyksta joje apgyvendinti 72 lietuvius. Klek vėliau, irgi jo rūpesčiu, buvo sudaryta antra lietuvių stovykla mieste. Be to, Matas Milukas pasirūpino apgyvendinti apylinkės miesteliuose kelis šimtus lietuvių.

Vėliau Matas Milukas su šeima apsigyveno Miunchene. Jo butas visada būdavo pilnas keliaujančių lietuvių. Nė vienas iš Mato Miluko buto neisėjo alkanas, neaprupintas nakvyne. Pasidarbavus Unroje, Matui palengvėjo trečioji kelionė į Ameriką. Antrojo transporto laive penktos vietos buvo paskirtos milukams. Taigi, trečią kartą Matas Milukas (su šeima) išlipa New Yorke iš laivo 1946 m. liepos 15 d. Čia gavo savaitraščio Amerika administratoriaus tarnybą ir dirbo iki tėvai pranciškoniai neatsikraustė su Darbininku.

Keliolika metų išdirbęs kartu su kun. A. Miluku, Matas įsigijo didelio patyrimo spaudos darbe. Be to, kaip visuomenės veikėjai, jis iškilo aukščiau kitų savo išsilavinimu, ambicija, asmenybe.

Praeityje jis daug rašė Žvaigždėje, Garse, Darbininke, vėliau Amerikoje ir kituose laikraščiuose. Pradžioje, kaip ir daugumas pradedančiųjų, rašė korespondencijas, vėliau vedamuosius, apsakymus, taip pat mėgo rašyti feljtonus. Lietuvoje gyvendamas, Milukas iš-

vertė į lietuvių kalbą keletą veikalų. Už vieną vertimą Matas Milukas buvo Lietuvos Aido apdovanotas net 1,000 litų premija.

Matas Amerikoje daugelį metų uoliai veikė LRKSA, buvo kelių seimų sekretorius, išdo globėjas ir t. t. Tenka taip pat iškelti Mato Miluko nuopelną steigiant LRKF organizaciją. Iš šios organizacijos pradininkų yra likę gyvųjų tarpe Matas Milukas ir dar pora asmenų.

Matas su žmona išauklėjo ir išmokslo penkis sūnus ir dvi dukteris. Vienas sūnus, dipl. ekonomistas, kuris yra Amerikoje gimęs, gyvena Vilniuje. Beje, Shenandoah, kur beveik prieš 60 metų pirmą kartą atvyko Matas Milukas iš Šeštokų, vienos indėnų genties kalboje reiškia šviesią žvaigždę...

RAYMOND DUNCAN, filosofas, rašytojas, prieš keletą metų dalyvavęs Vieniybės koncerto programoje, sausio 28 d., 5 v. p. p., Carnegie Hall New Yorke vaidins savo paties dramas: One Against All, Submerged by the Crowd, The Re-volt ir kitus dalykus.

1941 1961

LIETUVOS ATSIMINIMŲ RADIO VALANDA

GYVUOJA
JAU 20 METŲ
ŠEŠTADIENIAIS
NUO 5:00 IKI 6:00 N
VAL. VAL. VAL.
IS NEW YORKO STOTIES
WEND
1330 KIL 97.9 meg.FM

DIREKTORIUS
JOKUBAS J. STUKAS
1264 WHITE ST. HILLSIDE, N. J.
TEL. WAVERLY 6-3325

Nukentėjusiems nuo nacių

Jau anksčiau buvo pranešta, kad tarp V. Vokietijos vyriausybės ir Jungtinių Tautų Pabėgėlių Komisarų yra sudaryta specialiai sutartis nacių aukoms atlyginti. Tai sutarčiai vykdyti yra gauta stambios pinigų sumos, 45 milijonai DM.

Kas gali gauti atlyginimą?

Visi, kurie nukentėjo nuo nacių dėl savo tautybės ir kurie 1953 m. spalio 1 d. buvo dar tremtiniai. Atlyginimo negali gauti tie, kurie jau buvo vienai ar kitaip kompensuoti, pagal kitus potvarkius ar kurie išėmigravo prieš tą datą.

Atlyginimo gali reikalauti ir nacių aukos našliai ar našlaičiai, jei jiems iki šiol nebuvo atmokėta arba jie yra finansinėje bėdoje, tačiau jie turėjo būti 1953 m. spalio 1 d. tremtiniai.

Jei asmuo nukentėjo nuo nacių dėl rasės, tautybės ar politinės ideologijos, jis turi teisę atlyginimo įieškoti iš V. Vokietijos vyriausybės tiesioginiai, todėl iš minėto fondo negauna.

Kurie turi teisę gauti atlyginimą, užpildo specialius pareiškimus iki 1962 m. sausio 1 d. Jų pareiškimai bus svarstomi tuoj, tačiau galutinė suma bus nustatyta tik po 1962 m. sausio 1 d., kai paaiškės prašančiųjų skaičius.

Pareiškimų formos gaunamos Bal'o Centre arba Jungtinėje Tautosose — United Nations High Commissioner for Refugees.

Prašantieji tų formų turty pirmiau labai gerai įsiskaityti šį pranešimą ir rašydami Bal'o Centru (105 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.) galėtų pridėti 8 centų pašto ženklą.

Kun. L. Jankus,
Bal'o Reikalų Vedėjas

Lietuvių Atletų Klubo futbolo jaunių komanda užpraėitę sekmadienį žaidžiusi su vokiečių jaunių dėl čempionato. Kadangi žaidimas baigėsi lygiomis - du prieš du - tai komandos turės dar kartą susitikti. Nuotraukoje: (iš k. į d.) J. Shumacher, S. Mrozinskas, A. Zadvidas, St. Klivėčka, R. Budraitis. Antroje eilėje (stovi) treneris J. Klivėčka, G. Endrulaitis, S. Gardvilis, R. Trampas, S. Margaitis, P. Robinson, A. Vasillauskas, V. Bileris.

J. Tysliavos, Jr. nuotraukos

THE **Arlington** Restaurant
Tel TAYlor 7-9842
385 Arlington Ave. Brooklyn 8, N. Y.
Ora ir Jonas Valaičiai

LIETUVIŲ AMERIKOS PILIEČIŲ KLUBAS

280 Union Avenue Brooklyn 11, N. Y.

BARAS IR RESTORANAS. Salės koncertams, šokiams ir kitokioms pramogoms.
Susirinkimai - nemokamai. Spaudos kioskas
KOSTAS VAITAITIS, Reikalų Vedėjas
Telefonas: EVergreen 4-9672

RAINBOW CORNER BAR & LOUNGE

ALFRED A. CILCIUS
Savininkas

Salė susirinkimams, vestuvėms, krikštynoms ir kitokiems pobūviams. Taip pat duodami polaidotuviniai pietūs.

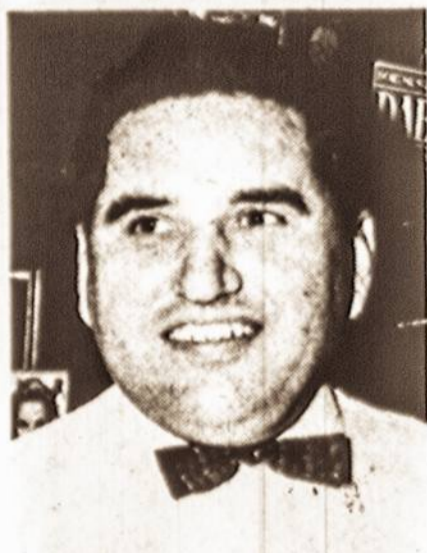
106-01 Jamaica Ave. Richmond Hill, N.Y.
Tel. Virginia 6-9506

WHITE HORSE Tavern

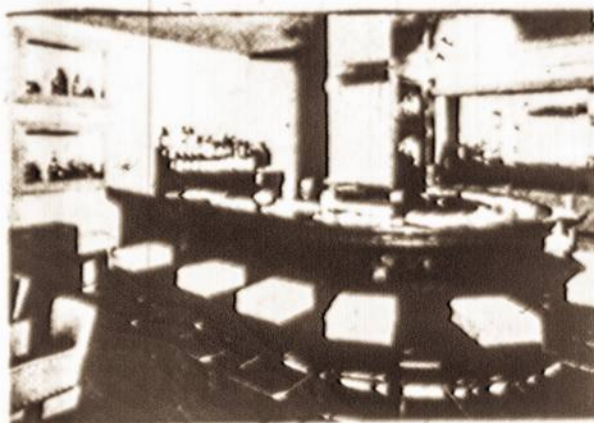
BARAS IR RESTORANAS
Duodami polaidotuviniai pietūs.

PRANAS BRUČAS
Savininkas

86-16 Jamaica Ave. Woodhaven, N. Y.
Tel. Virginia 6-9519

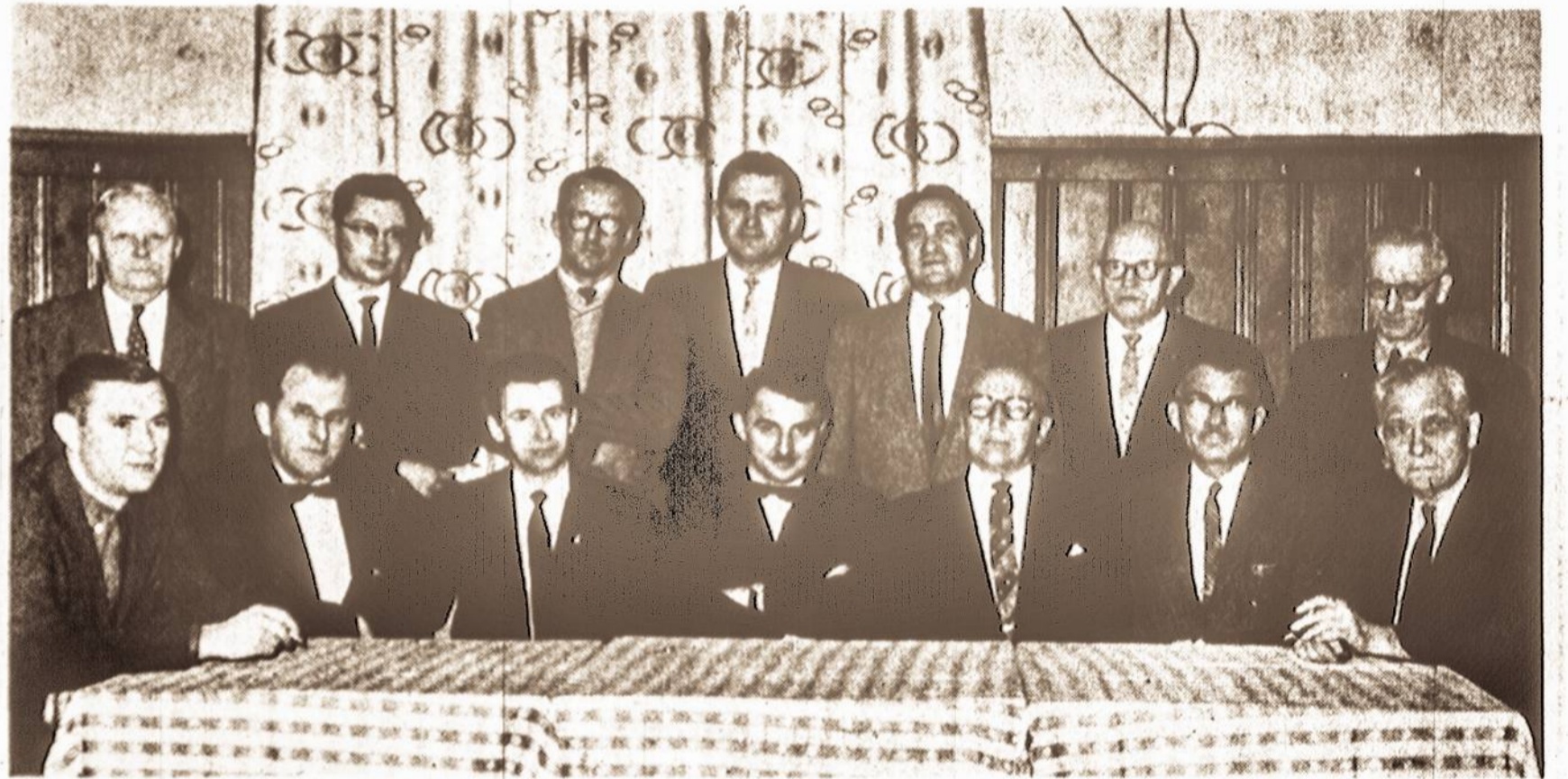
FESTIVAL RESTAURANT & BAR

Pietūs ir vakarienė Jaukus baras
Salė susirinkimams vestuvėms ir pobūviams
Gali tilpti 200 žmonių LIETUVIŠKIEMS suėjimams nemokamai

VACYS STEPONIS
Savininkas

40 East 26th St. New York City MU 3-2928

Naujoji Brooklyno Lietuvių Atletų Klubo valdyba. Iš kairės į dešinę: (sėdi) A. Daukša, J. Rūtenis, J. Kepenis, A. Vakselis (pirmininkas), J. Vilpišauskas, I. Gasiliūnas, J. Narbutas. Stovi: A. Giedrys, S. Remėza, A. Bagdžiūnas, S. Prapuolenis (baro vedėjas), K. Brazauskas, A. Kynastas, P. Kyrius.

SILVER BELL BAKING CO.

A. RADŽIŪNAS, Savininkas
Mūsų specialybė lietuviška duona. Pyragai vedybiniams ir kitokiems pokylams.
36-40 Stagg St., Brooklyn 6, N. Y.
Telefonas: STagg 2-5938

John Baltaduonis
FRANKFORD AVENUE
Cafe
1700 Frankford Avenue
Philadelphia, Pa.

SENSATIONAL DISCOUNT SALE

* Big Sofa-Bed with Built-in Bedding Compartment Selected Decorator Fabrics

ALL 8 PIECES \$129.95 for Your Living Room

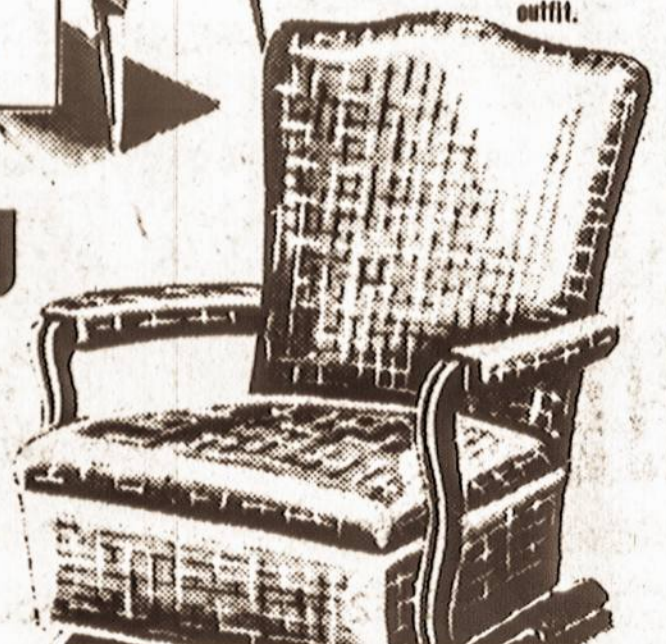
Included in this outstanding room outfit you get a sofa-bed with roomy bedding compartment, a comfortable rocker, a recliner chair, 2-step tables, one cocktail table and 2 beautiful table lamps. A complete room outfit.

* Note: The Comfortable Recliner Chair

* Pair of Decorator Lamps

Cypress Bedding & Mattress Co.

3427 FULTON ST. BROOKLYN, N.Y.

KILUSIŲ IŠ SUVALKŲ TRIKAMPIO DĖMESIUI

New Yorke praktikuojantis advokatas Josef Griliches siūlo Vienybės skaitytojams, kilusiems iš dabar Lenkijai priklausančio Suvalkų trikampio, atkreipti dėmesį į savo teises, susijusias su 1960 m. liepos 16 d. sutartimi tarp JAV ir Lenkijos. Pagal tą sutartį Lenkija 20 metų laikotarpyje turės išmokėti Jungtinėms Valstybėms 40 milijonų dolerių skolą, o JAV vyriausybė iš jų atlygins

tiems piliečiams, kurių turtas buvo suvalstybtas komunistinėje Lenkijoje. Atlyginimas bus mokamas tik tuo atveju, jeigu nacionalizavimo metu turtas priklausė JAV piliečiui. Šia proga gali pasinaudoti tie asmenys, kurie buvo JAV piliečiais apie 1948 - 1950 metus, jeigu turtas buvo registruotas jų vardu, arba jeigu jie paveldėjo tą turtą iš mirusių giminių prieš jo nacionalizavimą. Pareiškimus specialiai komisijai Wa-

shingtone reikia įteikti iki šių metų rugsėjo 30 d.

Šiuo reikalu siūloma kreiptis į adv. Juozą Griliches, skambinant dienomis, vakarais ir savaitgaliams: GRamercy 7-3427.

Nepamirškite atnaujinti Vienybės prenumeratos!

ROBERT F. NARK

Apdraudęs AUTO Specialistas
Any car - Any age driver
ALL FORMS OF INSURANCE

26 COURT ST. BROOKLYN, N.Y.
Tel. MAin 4-6400 VA 3-0783

DISCOUNTS TO QUALIFIED APPLICANTS
Mutual Insurance Insure your tomorrow today!

Park Florist

Gėlės pristatomos į bet kurias pasaulio vietas.

MATTHEW MAZEIKA
Savininkas

80-15 JAMAICA AVE. WOODHAVEN 21, N. Y.
Telefonas: Virginia 9-3112

BANGA TELEVISION

VYTAUTAS ZELENIS, Savininkas

3423 FULTON STREET BROOKLYN 8, N. Y.
Telefonas: APplegate 7-0349

PARDUODAMA: televizija, radijas, Hi-Fi stereo, fonografai, dulkių siurbiai, oro vėsin-tuvai. Didelės nuolaidos Admiral ir Motorola aparatams. 40% nuolaidos Blaupunkt vokiškiems Hi-Fi.

TAISOMA: televizija, stereo Hi-Fi bei radi-jas. Darbo valandos kasdien iki 7 v. v. Penktadieniais iki 9 v. v.

GERIAUSIAS INSURANCE ir REAL ESTATE

PATARNAVIMAS PAS

JOHN ORMAN AGENCY

110-04 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y.

Telefonas: VIRGINIA 6-1800

Albert F. Peters (Petrauskas)

Park Hill Realty

Apdrauda, nekilnojamas turtas, federaliniai, valstybės ir miesto taksai. Notary Public.

84-17 Jamaica Ave., Woodhaven 21, N. Y.

TELEFONAS: Virginia 3-1477

LISAUSKŲ MAISTO KRAUTUVĖ

Lietuviški sūriai, juoda duona, aukštos rūšies rūkyti kumpiai, dešros ir skilandžiai pigiomis kainomis
Prekes siunčiame ir per pašta

Martha & Peter Lisauskas
64-09 56th Road Maspeth 78, N. Y.

Telephone: TWining 4-8087

BARAS IR RESTORANAS

Julius Daugmaudis, Sav.

Stiklinis baras, viena gražiausių uželgų

273 GRAND STREET
Brooklyn 11, N. Y.
Tel. EVERgreen 4-9533

THREE JOES SERVICE STATION, Inc.

85-42 Woodhaven Boulevard Woodhaven, N. Y.

86th Ave. kampas Jamaica Ave.

Telefonas: Virginia 6-9683

1860 ŠVENČIAME ŠIMTAMETINĮ JUBILĖJŲ 1960

PASKUTINIŲ NUTARIMU IŠMOKAMI DIVIDENDAI

3 3/4 %

1. METUS

Dividendai apskaičiuojami metų ketvirčiais dviems metams ar daugiau (3 1/2 % reguliaraus plus 1/4 % specialaus).

3 1/2 % per metus

Reguliarus metu ketvirčio dividendas

Nuo DEPOZITO DIENOS
Apskaičiuojama METŲ KETVIRČIAIS

Užeikite, rašykite ar telefonuokite bet kuriam mūsų skyriui

THE KINGS COUNTY SAVINGS BANK

A MUTUAL BANK

"...kur jūsų pinigai tarnauja tik JUMS!"
BROOKLYN, NEW YORK

Eastern Parkway Office: 539 Eastern Parkway at Nostrand Ave.
Nuo pirm. iki penktadienio 9 v. r. - 3 v. p. p.
Pirm. vak. nuo 5 - 8 v. v.
PResident 3-7000

Broadway Office: 135 Broadway at Bedford Avenue
Nuo antradienio iki penkt. 9 v. r. - 3 v. p. p.
Pirm. nuo 9 v. r. - 7 v. v.
STagg 2-6676

Member Federal Deposit Insurance Corporation

LIETUVIŲ VADOVAUJAMA IŠTEIGTA 1924 M.

Schuyler Savings & Loan

ASSOCIATION OF KEARNY, NEW JERSEY
Nuo 1960 m. liepos 1 d. už sutaupas moka

4 %

Be to, duoda paskolas namams, išrašo pašto perlaidas (money orderius), taupo pinigus Kalėdų šventėms (x-mas Club), skolina pinigus taupytojams, priima mokestį už elektrą ir gazą.

Federal Savings and Loan Corporation narys
Julius Paknis, Prezidentas Petras Velevas, Sekretorius Juozas Belza, Izidininkas
- Iškirpk šią atkarpą ir siųsk -
SCHUYLER SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
24 Davis Ave., Kearny, N. J.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601 S. SECOND STREET PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: DEWey 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)
1113 MT. VERNON STREET PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: POplar 5-4110

JUOZAS GARŠVA

231 BEDFORD AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS Tel. EVERgreen 8-9770

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)
423 METROPOLITAN AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS Tel. EVERgreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRUNAS-BALTON
660 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

ROGERS FUNERAL HOME

RADZEVICIUS, Direktorius
410 METROPOLITAN AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. STagg 2-4409

VISI ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA AUTOMOBILIUS (VAIRIEMS REIKALAMS)

VIENYBĖ

Stepas Zobarskas, žinomas rašytojas, daugelio knygų autorius, neseniai paruošęs spaudai anglų kalba lietuviškų novelių rinkinio "Select Lithuanian Short Stories" antrąją laidą, sausio 17 d. minėjo savo 50 m. amžiaus sukaktį. Rašytojas su šeima gyvena New Yorke.

A. Sicutis praneša, kad New Yorko Lietuvių Prekybos Rūmų susirinkimas, kuriame turėjo skaityti paskaitą V. Sidzikauskas, nukeliamas iš sausio 29 į kovą mėnesį.

Juozas Bubelis, neseniai atvykęs iš Kolumbijos ir apsigyvenęs Chicagoje, užsiprenumeravo Vienybę. Taip pat prisiuntė Vienybei straipsnį, kuriame ragina "gyviau sukrusti dainų šventės ruošai". Dainų šventė, kaip žinoma, ruošiamą liepos 2 Chicagoje.

Adv. S. Briedis, J. Parojus, P. Bručas ir E. Mrozinskienė sudaro naują SLA 38 kuopos valdybą. Į tragiškai žuvusio St. Volskio vietą turės būti išrinktas kitas asmuo.

Č. Janušas, dailininkas, šiomis dienomis su šeima persikėlė į savo namus - 101 - 55 107th St., Ozone Park, N. Y.

P. Savolskis, ilgametis Vienybės skaitytojas - veteranas iš W. Homestead, Pa., siūnia Deimantiniam Fondui 5 dolerius, pranešdamas kad liga jį naguldžiusi į lovą. Linkime veteranui greičiau pasveikti. Šia proga praneština, kad pernai metais Savolskis su sūnum Aleksandru, žinomu biznieriū lankėsi Lietuvoje.

F. Kulbokienė - Kulber, Moterų Vienybės pirmininkė, praneša, kad metinis Moterų Vienybės balius ruošiamas balandžio 8 d. Knights of Columbus salėje, 616 Jamaica Ave., Brooklyne.

K. Paulauskas, iligus metus dirbęs SLA centro raštinėje ir spaustuviėje, dažnai talkininkaudamas ir Vienybei, šiomis dienomis pasitraukė į pensiją.

P. Djakonova, gyvenanti 3144 S. Wallace, Chicago 16, Ill., ieško savo tėvo Prano Miknio, kilusio iš Sedos. Jos tėvas yra atvykęs į Ameriką prieš pirmąjį pasaulinį karą ir gyvenęs Brooklyne, Elizabethe (N. J.) ir Philadelphijoje. Žinantieji, prašomi jai pranešti.

Inž. A. Nasvytis buvo atvykęs iš Clevelando dalyvauti Amerikos erdvės tyrinėtojų konferencijoje, įvykusioje praeitą savaitę New Yorke.

Liūtas Grinius, inžinierius, buvusio Lietuvos prezidento sūnus, kuris dabar su šeima gyvena Riverside, Cal., Amerikos mokslininkų suvažiavime, vasario 2 d. Los Angeles, Cal., skaitys paskaitą: "Electronic Warfare Threat Recognition by Signal Parameter Analysis".

J. Parojus praneša, kad Tautininkų Klubas paaukojes po 10 dol. Baldui ir Vasario 16 gimnazijai.

P. Lisauskas, Maspetho Lietuvių Piliiečių Klubo pirmininkas, praneša, kad ši penktadienį, 8 v. v., įvyksta klubo susirinkimas su užkandžiais.

P. Gaučys, mūsų bendradarbis Chicagoje, prašo pranešti, kad jis yra Menininkų Klubo pirmininkas, ne Čiurlionio galerijos, kaip klaidingai buvo pažymėta Vienybėje. Čiurlionio galerijos direktorius yra dail. Mikas Šileikis.

Romas Viesulas, žinomas dailininkas, Lietuvių Moterų Atstovybės Philadelphijos Klubu kviečiamas, vasario 5 d. 3 v. p. p. Liberty Federal patalpose, 202 N. Broad St., skaitys paskaitą "Menas šiandien". Paskaitą prelegetas iliustruos savo paveikslais.

Marijonas ir Emilija Kielai, Vienybės skaitytojai Chicagoje, sausio 18 d. susilaukė antros dukters, kuriai duotas Almutės Teresės vardas. Emilija Kielienė, kaip žinoma, prieš pora metų su sūnum Arvydu, 16 m., atvyko iš Lietuvos. Pirmoji Kielų duktė Audronė Amerikoje gimė prieš metus laiko. Marijonas Kiela yra žinomas namų statytojas. Kielai gyvena 7105 S. Francisco Ave., Chicago, Ill.

Jonas Zalatorius, J. Balčiūnas ir T. A. Petkus, Chicagos Teisybės Mylėtojų Draugijos kontrolės komisija, pranešė, kad draugija praeitais metais turėjusi 1,450 dolerių nuostolių. Draugijos turtas yra vertas 45,000 dolerių. Pirmininkauja P. Kenutis.

J. Tysliavos, Jr. nuotrauka Praeitą pirmadienį New Yorke įvykusiame Pavergtųjų Europos Tautų Seimo posėdyje (Azijos Tautų Laisvės Dienos proga). Nuotraukoje: Dr. Vilis Masens, Generalinis Konsulas J. Budrys, LLK narys, J. Audėnas.

Lietuvių Namų reikalu

Sausio 18 d. Brooklyno Piliiečių Klubu patalpose įvyko neoficialus pasitarimas New Yorko Lietuvių Namų klausimu. Pasitarime dalyvavo Brooklyno Piliiečių Klubu, Lietuvių Atletų Klubu, Maspetho Piliiečių Klubu atstovai, adv. F. Alexis ir šio posėdžio iniciatorius R. Kezys.

Posėdžio paskirtis buvo pasidalinti nuomonėmis dėl LN reikalingumo New Yorke, ir teigiamu atveju, kaip reikėtų šio tikslo siekti LN čia suprantama kaip finansiniai pajėgus New Yorko lietuvių visuomenės centras su savo pastatu ir tame pastate atitinkamomis įrangomis su tikslu išvystyti biznį ir palaikyti visuomeninį bei kultūrinį New Yorko lietuvių judėjimą.

Susirinkime buvo prieita vieningos nuomonės, kad LN New Yorko kolonijai yra reikalingi. Buvo padaryta visa eilė realių pasiūlymų LN steigimo klausimu. Posėdžio dalyviai pritarė minčiai, kad pirminį LN statybos finansinį pagrindą turėtų sudaryti šiame posėdyje atstovautų trijų klubų susijungimas. Šis susijungimas, žinoma, bus įmanomas tik gavus klubų narių pritarimą.

Posėdyje buvo išreikšta viltis, kad New Yorko lietuvių visuomenė, susipažinusi su LN idėja ir konkrečiai atliktais darbais, šiuo Namų steigimo akcija aktyviai rems. Apie šioje srityje atliktus darbus visuomenė bus informuojama per spaudą.

Po kelias valandas užtruktųjų diskusijų buvo sudaryta komisija, kurios užduotis yra galimybių ribose paruošti planą, kaip LN kūrimo darbas turės būti vykdomas, ir kokiū būdu LN būtų tvarkomi kaip biznio istaiga ir kaip kultūrinis - visuomeninis centras. Komisija taip pat rūpinsis LN kūrimo tolimesnę eigą. Komisija sudaro Brooklyno Piliiečių Klubu pirm. P. Vaitukaitis, Lietuvių Atletų Klubu pirm. A. Vakselis, Maspetho Piliiečių Klubu pirm. P. Lisauskas, adv. F. Alexis ir R. Kezys. Komisija, reikalui esant, yra įgaliota praplėsti savo sudėtį,

Spaudos Kioske, Lietuvių Piliiečių Klubu, 280 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. galima užsiprenumeruoti Vienybę tik už du dolerius metams. Bet tai yra tik naujiems skaitytojams ir tik iki šių metų vasario 10 dienos.

Be to, Spaudos Kioske galima gauti neseniai išleistų lietuviškų plokštelių "Rožės ir tylūs vakarai" - šokių muzika. Kaina 6 dol. Solistės Lionės Juodytės idainuota "Mano Lietuvos prisiminimai" - 14 lietuviškų dainų. Visos ilgo grojimo. Kaina 5 dol. Taip pat Šabaniausko idainuota ilgo grojimo plokštelių.

Iš naujausių knygų - J. Gliados "Šikšnosparnio sostas", Alės Rūtos romanas "Motinos rankos" ir kitos.

itraukiant į šį darbą kompetentingus asmenis. Posėdžiui pirmininkavo A. Vakselis. R. K.

Saulius Janušas, Veronikos ir Česlovo Janušų sūnus vasario 4 d. susitokia su Gražina Račelyte, Rožės ir Martyno Račelių dukra. Jungtuvės bus Apreiškimo parapijos bažnyčioje, o vestuvių pokylis - Festival restorane, New Yorke.

Kojelienės koncertas New Yorke

Čikatiētės solistės Valentinos Kojelienės koncertas (antras iš eilės) įvyksta sausio 29 d. Town Hall, New Yorke. Pernai solistė Kojelienė koncertavo toje pačioje salėje.

Aukos Vasario 16 gimnazijai

Vasario 16 gimnazijai Vokietijoje praeitais metais aukojo šie asmenys: V. Norvaišaitė, Algis N., J. Jankus, K. Kriaučiūnas, P. Narvydas, J. Narvydas - po 12 dol., Ed. Leleiva - 9 dol., P. Gallūnas - 8 dol., J. Jokūbaitis ir J. Smalys - po 6 dol., J. Krušinskas ir Tautininkų Klubas - po 5 dol., D. Klinga - 7 dol., J. Ginkus - 4 dol., J. Gudelis - 2 dol., J. Mokola - 1 dol. Viso aukota 125 dol. Pinigai pasiūsti per BALFą Vasario 16 gimnazijai Vokietijoje. P. N.

Šiomis dienomis New Yorke posėdžiavusio Pavergtųjų Europos Tautų Seimo dalyviai.

J. Tysliavos, Jr. nuotrauka